

PORADNIK GOSPODARSKI

UKAZUJE SIĘ OD 1889 ROKU

MARZEC 2025

Ile warte są pszczoły?

Ocena cech
organoleptycznych
ziarna

PL ISSN 0137-6780 INDEX 369608
B E Z P Ł A T N Y

XXXI FORUM PSZCZELARSKIE

5 kwietnia 2025
Sielinko k. Opalenicy

Organizator:

Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu

WYDARZENIE ZOSTAŁO OBJĘTE PATRONATEM MINISTRA
DO SPRAW UNII EUROPEJSKIEJ PODCZAS PREZYDENCJI
POLSKI W RADZIE UNII EUROPEJSKIEJ W 2025 ROKU

Drodzy Czytelnicy, w marcu żegnamy zimą i przywitamy wiosną. Nadchodzi czas, w którym przyroda budzi się do życia, dla rolników rozpocznie się okres ciężkiej i intensywnej pracy. Rozpoczną się działania związane z nawożeniem pól oraz pierwszymi, wiosennymi zasiewami. Warto przy tym zwrócić uwagę na odpowiednią jakość

ziaren. O tym, jak łatwo je sprawdzić, dowiedzą się Państwo z artykułu „Ocena cech organoleptycznych ziarna”.

Powoli zbliżamy się do półmetka polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Jednym z priorytetów przewodnictwa naszego kraju we Wspólnocie jest tematyka bezpieczeństwa żywnościowego. W tym numerze „Poradnika Gospodarskiego” poruszamy m.in. kwestię zagrożenia tego bezpieczeństwa, jakim jest zjawisko antybiotykoodporności. Zachęcam do lektury tekstu „Ograniczanie stosowania antybiotyków w produkcji zwierzęcej. O bezpieczeństwo żywnościowe naszego kraju każdego roku i każdego dnia dba ponad milion gospodarstw rolnych. Spośród nich, blisko 120 tys. jest usytuowanych w Wielkopolsce. Na łamach naszego wydawnictwa staramy się przybliżyć profile produkcyjne wielkopolskich rolników – w aktualnym numerze przygotowany został artykuł pt. „Rolniczy Handel Detaliczny – dobre przykłady: pszczoły od pokoleń”. Lektura przeniesie nas w okolice Piły, do Łobżenicy, gdzie swoją Pasiekę Wiking prowadzi pan Bogumił Grzybowski.

Produkowany tam od pokoleń miód to oczywiste i pierwsze skojarzenie związane z pszczelarstwem. Wiadomo, że cała branża ma do zaoferowania znacznie więcej. Warto się o tym przekonać i wziąć udział w XXXI Forum Pszczelarskim, które w sobotę, 5 kwietnia odbędzie się w Oddziale WODR w Sielinku k. Opałenicy. Następną niedzielę, 13 kwietnia polecam zarezerwować sobie na wielkie wydarzenie - Wiosenne Targi Rolno-Ogrodnicze „AGROMARSZ”, którego Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego będzie organizatorem. Tym razem odbędą się one pod hasłem „Wielkopolska wieś przykładem zrównoważonego rozwoju”. Już dziś serdecznie zapraszam na oba te wydarzenia. Zachęcam również do zapoznania się z artykułem dotyczącym idei utworzenia Wielkopolskiego Konwentu Szkół Rolniczych przy WODR w Poznaniu. Podjęta inicjatywa ma za zadanie zrzeszyć szkoły rolnicze z Wielkopolski celem poszerzenia możliwości demonstracyjnych i transferowych z zakresu branży rolniczej dedykowanych uczniom tychże szkół. Dodatkowym, oczekiwanym efektem będzie zachęcenie uczniów do kontynuacji pracy w gospodarstwie rodzinnym na wielkopolskich obszarach wiejskich, podjęcia pracy jako doradca rolniczy, wykwalifikowany specjalista rolniczy co w perspektywie przyczynić się może do zachowania pokoleniowości w tak ważnych dla społeczeństwa zawodach. Zapraszam do lektury.

dr inż. Justyna Winiarska
Dyrektor Wielkopolskiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

W numerze

- 4 Ile warte są pszczoły?
- 8 Ocena cech organoleptycznych ziarna
- 10 Wielkopolski Konwent Szkół Rolniczych przy WODR
- 12 Ograniczanie stosowania antybiotyków w produkcji zwierzęcej
- 15 Kalendarz wydarzeń 2025
- 16 Międzyplon jako korzystny element poprawiający jakość gleby oraz element ekoschematów
- 18 Grypa ptaków
- 22 Moje stado w pigułce – zarządzaj krowami z raportami PFHBiPM
- 24 Czas na Polski FSDN
- 26 Hydroponika w uprawie roślin domowych i w ogrodach przydomowych
- 30 Wolierowa hodowla drobiu – nowoczesne podejście do produkcji jaj i mięsa drobiowego
- 32 Notowania cen
- 35 Rolniczy Handel Detaliczny – dobre przykłady: pszczoły od pokoleń
- 38 Zamiłowanie do śpiewu i kultury ludowej: Zespół Ludowy Nadnerzanki
- 42 Kącik rozrywki
- 43 Zapiekanka „Golden Chicken”

Wydawca

Dane kontaktowe
ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
tel. 618 630 413,
email: gospodarski@wodr.poznan.pl
www.wodr.poznan.pl

Redakcja
Redaktor naczelny Jacek Strykowski
Korekta Edyta Browarska
Skład i łamanie Arek Borowczyk
Zdjęcie na okładce Freepik
Podpisano do druku dnia 11.03.2025 r.

Druk Drukarnia Kolumb
Nakład 1500 egz.

wodr.poznan.pl

WODRwPoznaniu
 @wodr-poznan
 wodr_poznan

ILE WARTĘ SĄ PSZCZOŁY?

*Tytułowe pytanie sformułowane jest nieco przewrotnie, boć przecie znamy jedynie część przesłanek niezbędnych dla sformułowania kompleksowej odpowiedzi.
Ekonomista odpowie wprost – tyle, ile jesteśmy skłonni za nie zapłacić.*

JĘDRZEJ WIGURA | PSZCZELARZ, DORADCA WODR W POWIECIE NOWOTOMYSKIM

Podejście do zagadnień związanych z ochroną środowiska i zachowaniem bioróżnorodności jest dziś bardziej kompleksowe niż przed laty. Nauka codziennie dostarcza nam nowych informacji na temat znaczenia owadów zapylających zarówno dzikich jak i hodowanych przez człowieka pszczoł miodnych, murarek (pszczoł samotnic) i trzmieli i ich roli dla przetrwania gatunków. W miarę postępów w nauce równolegle rozwija się nasza świadomość o konieczności niezwłocznego podejmowania działań ratunkowych wobec ginących taksonów zarówno roślin jak i zwierząt.

Ochrona bioróżnorodności to według definicji umożliwienie przetrwania ginącym na naszych oczach, w zastraszającym tempie roślinom i zwierzętom.

Także doradcy rolnicy, dotąd skupiający swoją uwagę głównie na nowoczesnych technologiach związanych z chemiczną ochroną roślin i nawożeniem przy użyciu tzw. nawozów sztucznych coraz częściej zmieniają swoje opinie na bardziej całościowe. Przejawia się to też pewnymi zmianami w sferze językowej. Dawniej używane określenie „chwasty” jest zastępowane bardziej współczesnym „rośliny towarzyszące uprawom”. Mnie osobiście nasuwa się tu skojarzenie z popularnym ostatnio spojrzeniem na język, którym się posługujemy, jako na swoiste DNA narodu, naszego społeczeństwa.

Niektóre spośród rzeczonych roślin towarzyszących to, od zawsze znane i zbierane przez ludzi oraz wykorzystywane jako składniki pasz czyli zioła. Występują one powszechnie w naturalnej runi pastwiskowej i są cennymi dodatkami żywieniowymi poprawiającymi jej smakowość oraz zdrowotność zwierząt, a finalnie także jakość produktów zwierzęcych. Najłatwiej to dostrzec na przykładach mleka i mięsa. Ponadto tradycyjnie z ziół sporządza się różne preparaty wspomagające zdrowie oraz naturalne leki.

W odniesieniu do samych upraw coraz większą wagę zaczynamy przywiązywać do roślin poplonowych, międzyplonów i gatunków flory poprawiających strukturę oraz zasobność i urodzajność gleb. Także tutaj zwiększająca się częstość używania wspomnianych określeń jest wyraźnie skorelowana z coraz lepszym rozumieniem nie tylko procesów zachodzących w otaczającym nas środowisku, lecz także ich wpływu na dobre funkcjonowanie naszych organizmów.

Właśnie te rośliny mają też często kluczowe znaczenie dla procesów rekultywacji gruntów i poprawy agregatów glebowych. W praktyce polega to na zwiększeniu zawartości próchnicy, aktywności mikroorganizmów i całej fauny glebowej, warunków wilgotnościowych, procesów zamrażania i rozmrażania, nawilżania, osuszania, ukorzeniania roślin uprawnych, zwiększenia zawartości wapna w glebie oraz w rezultacie poprawia plonowanie upraw rolniczych czy ogrodniczych. Ostatnio coraz głośniejszy akcentuje się także rolę grzybów w rolnictwie. Do niedawna mocno nie docenialiśmy roli grzybni, lecz dziś, już powszechnie wiadomo o jej roli, niezbędnej w zachowaniu spistości i produktywności gleb oraz wpływającej decydująco na zdolność zatrzymywania wilgoci w ziemi.

Patrząc jeszcze szerzej dostrzegamy wreszcie istotną rolę pszczoł miodnych, które jako zapylacze większości roślin przyczyniają się do poprawy plonowania upraw i są jednym z czynników kluczowych dla zachowania bioróżnorodności flory oraz wprost od niej zależnego świata zwierząt.

Homo sapiens jako istota naczelna stoi na samym szczycie tej piramidy czy też łańcucha wzajemnych zależności. Pamiętajmy jednak, że o wytrzymałości łańcucha decyduje jego najsłabsze ogniwo. Tak więc jeśli swoją działalnością osłabimy choćby tylko jedno z jego ogniw, łańcuch pęka.

Także my – ludzie wkrótce zaczynamy to boleśnie odczuwać, a nawet stajemy się zagrożeni na skutek zakłócenia równowagi systemu. Jednym z jego ogniw są też rośliny. W zależności od sposobu zapylania są rośliny samopylne, obcopolne i w nie w pełni samopylne, to znaczy, wymagające na przestrzeni kolejnych pokoleń, w różnym stopniu, zapylania krzyżowego.

Już Karol Darwin stwierdził że: „żadna istota organiczna nie może utrzymać się przy życiu przez wiele pokoleń wyłącznie w drodze samozapłodnienia, a do trwałego utrzymania przy życiu gatunku niezbędne jest krzyżowanie, choćby tylko okolicznościowe i co pewien czas, naprzemiennie się powtarzające.” Upraszczaąc nieco tok rozumowania, zapylenie krzyżowe zapobiega wzrostowi inbrodu czyli współczynnika pokrewieństwa w populacji. Na dłuższą metę samozapylenie prowadzi do degeneracji organizmów i określane jest jako chów wsobny. Przejawia się to w podatności na choroby i w zmniejszeniu przeżywalności, nie wspominając już o słabym plonowaniu. W dalszej perspektywie prowadzi także do zmniejszenia różnorodności genowej osobników w całej populacji.

Na przykładzie kukurydzy stwierdzono, że część osobników potomnych po osiągnięciu pewnego „minimum hodowli wsobnej” (mniej więcej po 6 pokoleniach) przy dalszym rozmnażaniu nie wykazywała już dalszego osłabienia wigoru. W ekstremalnych przypadkach, gdy zapylenie krzyżowe jest niemożliwe (susza, długotrwały deszcz) bywa jednak, że samozapylenie staje się dla rośliny ostatnią szansą na wydanie nasion i tylko wtedy jest pożądane.

W celu zapobieżenia niekorzystnemu dla roślin samozapyleniu w toku ewolucji wytworzyły one szereg unikalnych mechanizmów zabezpieczających, takich jak:

- różnosłupkowość (heterostylia) – wytwarzanie na roślinie tego samego gatunku kwiatów dwupostaciowych, a nawet czasami trójpostaciowych. Zaobserwowano, że w jednych kwiatkach słupki są wyżej od pręcików, a w innych odwrotnie. Zjawisko to występuje u pierwiosnka, forsycji, zimowita, zapobiegając samozapyleniu kwiatów, pomimo że są to kwiaty obupłciowe. Po prostu pyłek z wyżej położonych pylników zapyla wyższe słupki, czyli na innych kwiatkach niż własne. Owady mają na swym ciele mnóstwo włosków i na górnych częściach swoich korpusów przenoszą pyłki z dłuższych pylników na wyżej położone znamiona słupków i na odwrot;
- przedprątność (protogynia) – wcześniejsze rozwijanie się pręcików niż słupków w kwiatkach obupłciowych możliwe jest wyłącznie zapylenie krzyżowe – pyłkiem pochodzącym z innej rośliny tego samego gatunku;
- samopłonność, inaczej samosterylność lub samoniezgodność – przeciwdziała zapyleniu słupka lub zapłodnieniu kwiatów pyłkiem pochodzącym z tej samej rośliny, gdyż ziarno pyłku nie jest zdolne do kiełkowania na znamieniu słupka tego samego kwiatu. Takie zjawisko występuje u niektórych odmian wiśni, śliw, gruszy, stąd powinny być sadzone 2 odmiany obok siebie;
- dwupienność (dioecja) – roślina posiada tylko żeńskie albo męskie organy rozrodcze, jest więc osobnikiem męskim albo żeńskim.

Korzyści, jakie daje nam w praktyce rolniczej zapylanie krzyżowe, to znaczna wyższka plonów oraz poprawa jakości owoców lub nasion. Naukowe podstawy stanowi tu hipoteza dominacji zakładająca, że efekt heterozji polega na zdominowaniu słabszych alleli genów recesywnych przekazanych przez rodziców przez korzystne lub lepsze allele dominujące przekazywane przez drugiego rodzica. W rezultacie

potomstwo wykazuje lepsze cechy niż każde z rodziców. Zachodzi tu ewidentna analogia do potencjału jaki się kryje w bioróżnorodności objawiającego się w wybujałości cech niespokrewnionych mieszańców w pokoleniu F1. W każdym przypadku, dla zapylenia konieczne jest przeniesienie ziarenek pyłku na znamię słupka najlepiej między oddalonymi od siebie roślinami. Natura ma na to swoje sposoby wykorzystujące wiatr, wodę i zwierzęta, w tym najczęściej owady, spośród nich zwłaszcza błonkówki, a konkretnie owady pszczołowate.

Wśród rodzimych roślin prawie 80% stanowią gatunki owadopylne i dlatego optymalne zapylenie ma istotne znaczenie dla naszego bezpieczeństwa żywnościowego. Z punktu widzenia masowego zastosowania w rolnictwie największy potencjał zapylenia ma hodowana przez człowieka od wieków pszczoła miodna. Decydujący jest tu fakt, że w przypadku pszczoły miodnej (*Apis mellifera mellifera*) w odróżnieniu od pszczoł samotnic, zimują całe kolonie, składające się z kilkudziesięciu tysięcy osobników. Dzięki temu dynamika rozwoju wiosną w przypadku pszczoł jest o wiele większa niż na przykład murarek czy trzmieli. Kolejną przewagę naszych pszczoł stanowi zasięg oblatywanych upraw. W przypadku pszczoł dochodzący do 3 km podczas gdy w przypadku innych tzw. dzikich zapyłaczy wynosi on najczęściej od 150 do 350 metrów(!).

Następną, chociaż u nas wciąż niedocenianą cechą jest możliwość szybkiego przemieszczania całych pasiek, czyli wielu rojów pszczelich, w zamkniętych ulach liczących średnio po 50 000 osobników, co daje łącznie kilka milionów osobników, w dowolne, oddalone nawet o kilkaset kilometrów miejsce, czyli dokładnie tam, gdzie w danej chwili są potrzebne. Aktualnie około 90% zasobów żywności to 82 artykuły spożywcze, zaliczane do produktów roślinnych, z czego 77% jest zapylane przez pszczoły, a dla prawie połowy z nich (48%) najważniejszymi zapyłaczami są pszczoły miodne. Wśród zapyleń wykonanych przez owady 90-95% jest realizowanych przez pszczoły [Bornus 1982, Prabucki 1998].

W odniesieniu do roślin dzikorosnących 90% zapyłanych jest wyłącznie przez owady z grupy Apiformes, czyli pszczoły. Według dr inż. Janusza Majewskiego z SGGW w Warszawie, najatrakcyjniejszymi z punktu widzenia produkcji miodu roślinami uprawnymi są maliny i rzepak. Pozostałe rośliny z tej grupy najczęściej nie wzbudzają zainteresowania pszczelarzy, ponieważ ich wydajność miodowa to powyżej 40 kg/ha. Ze względu na znaczny areal upraw rzepaku, roślina ta odpowiadała w 2008 r. za około 90% potencjalnej wydajności miodowej badanych roślin. W odniesieniu do malin było to niespełna 5%, jabłoni ok. 2,5%, a udział pozostałych roślin to 3%. Z tego powodu, w krajach wysoko rozwiniętych (USA, Niemcy, Francja) najczęściej to plantator płaci pszczelarzowi ekwiwalent za wynajem rodzin pszczelich do zapylenia swoich upraw co opłaca mu się „nomen omen” stukrotnie. Dzięki temu staje się to rentowne także dla pszczelarza.

W innym przypadku zwiększone o 100% , w porównaniu ze stacjonarną gospodarką pasieczną, koszty wędrowek ponosi wyłącznie pszczelarz, nie mając pewności zwrotu nakładów wobec zmienności warunków naturalnych w tym pogody. Jak przeczytałem w jednym z archiwalnych „Kalendarzy pszczelarskich”, „o opłacalności wędrowek mówią jedynie doradcy rolniczy, ale często sami w to nie wierzą”. Jako doradca ds. pszczelarstwa mogę potwierdzić, że gospodarka pasieczna wędrowna jest opłacalna w przypadku pasiek towarowych lecz tylko w odniesieniu do niektórych wielkopowierzchniowych upraw rolniczych lub naturalnych, dzikorosnących

skupisk roślin miododajnych. Do decyzji o podjęciu wędrowek skłania pszczelarzy głównie wizja zebrania ciekawego miodu, który dobrze się sprzedaje i podreperuje budżet pasieki. Z powodu braku wiedzy samo zapylenie schodzi, wbrew ekonomii i logice na ostatni plan. Z ekonomicznego punktu widzenia wartość pracy zapyłaczy (zdecydowana większość z nich to pszczoły) wynosi według szacunków z 2005 roku 153 miliardy euro, co stanowi wartościowo niemal 10% światowej żywności.

W Kanadzie roczne korzyści z tytułu zapylenia upraw oceniono na 443 miliony dolarów kanadyjskich. W Wielkiej Brytanii roczna wartość zapylenia przez owady głównych upraw polowych i szklarniowych wynosi 202 miliony funtów. Na terenie Unii Europejskiej działalność pszczoł jako zapyłaczy generuje rocznie około 5 miliardów Euro a wzrost plonów dzięki owadom zapyłającym w zależności od gatunku roślin wynosi:

- w przypadku kawy i kakao 39%;
- orzechów 31%;
- owoców 23%.

W USA plantatorzy migdałów zapłacili pszczelarzom w roku 2015, za wynajem pszczoł do zapylenia 140-160\$ za każdą rodzinę na co najmniej 6 ramkach oraz 170-200 dolarów za rodzinę na 10 ramkach.

Warto zauważyć, że w przypadku upraw sadowniczych, gdzie plon główny stanowią owoce albo orzechy, zapylenie przez owady jest jedynym zabiegiem wpływającym na zwiększenie plonu. W praktyce oznacza to, że pozostałe zabiegi przeprowadzane już po zapyleniu takie jak aplikacja regulatorów wzrostu, herbicydów, fungicydów czy insektycydów przyczyniają się bardziej do ograniczenia strat niż wzrostu plonu.

Mając świadomość lub wiedzę o wpływie optymalnego „napszczelenia” na plonowanie roślin, w celu zwiększenia skuteczności zapylenia stosuje się różne substancje przyciągające owady, tzw. atraktanty. Zwabione „sztucznym” zapachem, w pewnym sensie oszukane pszczoły zlatują się na opryskaną danym aromatem plantację w większej ilości niż bez niego i polinizacja staje się pełniejsza. Ciekawe jak długo to potrwa, aż owady zorientują się w tej sztuczce i czy wtedy efektywność zabiegu nie spadnie.

Próbując wyjaśnić sobie trudną sytuację na rynku miodu nie tylko osoby nieznające tematu ale nawet część środowiska pszczelarskiego wypowiada tezę o przepszczeleniu czyli zbyt dużej ilości pni pszczelich w stosunku do potrzeb. Badania naukowe zadają kłam takim twierdzeniom. Liczba rodzin pszczelich w Polsce (2008 rok) pozwala na minimalne zapylenie zaledwie 35% wszystkich upraw entomofilnych.

Co więc możemy zrobić, aby w uruchomić niewykorzystany potencjał tkwiący w polskich pasiekach lecz zamrożony, czy raczej uśpiony z powodu braku wiedzy lub ignorowania naukowo potwierdzonych faktów na temat znaczenia i mechanizmu zapylenia?

Po pierwsze trzeba dotrzeć z wiedzą do świadomości rolników, a najlepiej decydentów lub, co byłoby optymalne, do szeroko pojętej świadomości społecznej, bowiem działania niezbędne dla jego rozwiązania mają naturę nieco bardziej rozbudowaną, choć w gruncie rzeczy prostą.

Wartość pracy robotnic jednego roju określa się w Unii Europejskiej na cirka 1450 euro w skali roku. W skali całej Unii Europejskiej efekt ekonomiczny zapylenia przez pszczoły wynosi ok. 5 mld ECU, a w Polsce, w 1994 r. oceniany był na 2 mld złotych. Od tamtego czasu toczy się dyskusja o odpłatności za zapylenie, ale w praktyce niewiele się zmienia. W opracowaniu dr Janusza Majewskiego czytamy, że niedostateczna liczba rodzin pszczelich spowodowała konkretne

i mierzalne straty w wielkości oraz jakości uzyskanych plonów. W roku 2008 zbadano straty wynikające ze zmniejszonego plonowania i oszacowano je na niemal 2,2 i 1,2 mld zł we wskazanych wariantach. Najwyższe odnotowano w sadownictwie i stanowiły one około 60% strat wszystkich badanych roślin.

Kolejne zagadnienie wymagające rozwiązania jest niewątpliwie nierównomierność rozmieszczenia rodzin pszczoł w terenie. Patrząc pod kątem gospodarczego wykorzystania zapylaczy bezkonkurencyjnie są pszczoły miodne gotowe w każdej niemal chwili do podjęcia pracy na dowolnie wybranym obszarze. Powszechnie wiadomo, że „lepszy rydz niż nic”, czyli ważne jest, aby w niedalekim sąsiedztwie plantacji roślin owadopylnych znajdowały się pszczoły w jakiegokolwiek ilości bo to jest lepsze niż ich brak. Najgorsze na mapie są białe plamy czyli rejony gdzie ewidentnie brak pszczoł lub jest ich zbyt mało.

Pszczoły, aby przeżyć i rozwijać swoje kolonie potrzebują bezwzględnej ciągłości dopływu pełnowartościowego nektaru i pyłku. Jeśli w ich łańcuchu pokarmowym wystąpi dłuższa luka to zagraża ona przeżyciu rodziny pszczelej. Jak wiemy wielkoobszarowe uprawy są nie tylko źródłem obfitości pożywienia dla owadów lecz ponadto pozwalają na produkcję miodu towarowego, który ze smakiem zjadamy lub sprzedajemy. To jest w tej chwili podstawowe źródło naszego pszczelarzkiego dochodu. A co się dzieje potem, po miodobranii? Pszczoły ogołocone z miodu muszą jak najszybciej dostać zastrzyk świeżego pokarmu aby uzupełnić braki. W myśl przysłowia „krowa pyskiem się doi”, podobnie jest z pszczołami.

W naturalnym, zróżnicowanym fenologicznie ekosystemie nie ma z tym problemy bo co kilka lub kilkanaście dni zgodnie z kalendarzem zakwitają przeciwie kolejno rośliny. Mogą to być jak najbardziej „chwasty”, których pyłek i nektar stanowi często najwartościowszy pokarm dla pszczoł. Problem pojawia się gdy w ich łańcuchu pokarmowym nie ma ciągłości, ponieważ część stanowiących jego ogniwa roślin człowiek zabił za pomocą zabiegów agrotechnicznych czy też „środkami ochrony roślin” albo, mówiąc wprost truciznami. Przecież zanim na wielkim, dojrzewającym polu zakwitnie coś po raz kolejny trzeba jeszcze przeprowadzić żniwa, zabiegi uprawowe i siew. Tak więc często kwiaty pojawiają się dopiero za rok. Dla pszczoł oznaczać to może nie tylko głód, ale nawet śmierć. A dla pszczelarza ciągłość i regularność dochodów znaczy to samo, być albo nie być, o czym wie dobrze każdy, kto spłacał jakikolwiek kredyt lub posiada elementarną wiedzę ekonomiczną.

W powyższym wywodzie, mam nadzieję, udało mi się nieco rozświetlić tematykę zapylania, a być może nawet obudzić drzemającą niewątpliwie w czytelnikach wrażliwość ekologiczną i świadomość naszej sprawczości.

Wiadomo już, co należy zrobić i pozostaje jedynie zaapelować:

- pozwólmy przeżyć naszym współistotom, a one pomogą nam;
- dbajmy o bioróżnorodność;
- sadźmy drzewa i krzewy miododajne zamiast płonnych;
- szanujmy każdy rodzaj życia, a zamiast truć spróbujmy zrozumieć i współdziałać;
- zdobywajmy z pokorą nową wiedzę naukową, aby jak przystało na „naczelną”, nauczyć się pokojowo lub nawet w symbiozie, dla obopólnych korzyści współistnieć z naturą;
- zdrowe zapylacze to zdrowsze i bezpieczniejsze społeczeństwo.

Nie bez powodu Jan Kochanowski napisał fraszkę „Na lipę” wychwalając walory tego drzewa. Jedna duża lipa zastępuje pracę co najmniej 5-ciu klimatyzatorów wraz z filtrami i nawilżaczami powietrza. Drzewo poprawia jednak klimat nie tylko w domu, lecz także wokół niego, a w dodatku nie wymaga zasilania prądem elektrycznym ani przyłącza kanalizacyjnego.

Zadajmy sobie pytanie: dlaczego? czy to, co robimy z naszą Ziemią jest dobre?

Wypada zauważyć, że znaczenie pszczoł i innych dzikich zapylaczy jest coraz bardziej zauważalne, a jednym z tego przejawów są dopłaty z funduszy Unii Europejskiej. Dzięki temu zrealizowano szereg projektów z zakresu pszczelarstwa, w których uczestniczył także WODR w Poznaniu wraz z firmową pasieką. Na przykład, w projekcie Demeter stworzono, wspólnie z Poznańskim Centrum Superkomputerowo-Sieciowym (PCSS) platformę internetową do nawiązywania kontaktu plantatorów potrzebujących zapylaczy dla swoich upraw z pszczelarzami, którzy gotowi są podwieźć tam swoje pszczoły. Za pośrednictwem smartfona każdy zarejestrowany pszczelarz może odbierać informacje o areale upraw owadopylnych umieszczane tam przez rolników doceniających rolę pszczoł jako zapylaczy. Ponadto pszczelarz może odbierać ostrzeżenia o planowanych opryskach aby móc zabezpieczyć swoje pszczoły.

W ramach projektu pod roboczą nazwą „Zdrowa pszczoła” w Poznańskim Instytucie Technologicznym Sieci Badawczej Łukasiewicz zbudowano nowatorską, prototypową, podgrzewaną lub w razie potrzeby chłodzoną dennicę do zwalczania warrozy u pszczoł wraz z systemem opomiarowania ula oraz dedykowaną aplikacją do sterowania i kontroli parametrów. Testowanie prototypu odbywało się w pasiece WODR w Sielinku a ocenę skuteczności metody przeprowadzili naukowcy z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu z Panią dr Moniką Fliszkiewicz. Kierownik projektu wraz z jeszcze jednym uczestnikiem zaprezentował nasze dokonania w Estoril w Portugalii podczas konferencji EIP Agri Group gdzie przebywał na zaproszenie organizatorów. Dzięki przychylności Dykcji WODR w Poznaniu i jednostki nadrzędnej zbudowano mobilny domek do apiinhalacji, który może być pomocny w promowaniu apiterapii.

Należy docenić fakt, że Samorząd Województwa Wielkopolskiego od lat wspiera pszczelarzy przez zakup węzy pszczelej lub ciasta do wiosennego podkarmiania pszczoł. Jest to niewątpliwie cenna inicjatywa chociaż potrzebne są dalsze szeroko zakrojone działania w skali całego kraju, a właściwie w ramach całej wspólnoty europejskiej. Corocznie pszczelarze dostają też dopłatę z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do każdej przezimowanej rodziny oraz mogą ubiegać się o dopłaty w ramach „Interwencja w sektorze pszczelarzskim” I.6.1 do I.6.7 w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, co niewątpliwie pomaga w zachowaniu pogłowia pni pszczelich. ■

Źródła:

Loehner L.: Die Inzucht. F.Datterer.Freising-Muenchen (1929).

Produkcja miodu w USA, www.pasieka24.pl

Dr hab. Zbigniew Kołtowski, Korzyści ekonomiczne dla rolnictwa z zapylania roślin przez pszczoły. In:Hort Skierniewice – prezentacja.

Janusz Majewski Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Straty wynikające z niewystarczającej liczby zapylaczy. Próba szacunku <https://www.gov.pl/web/arimr/wsparcie-dla-pszczelarzy-z-ps-wpr-2023-2027--nabory-od-24-pazdziernika-do-22-listopada-2024-r>

OCENA CECH ORGANOLEPTYCZNYCH ZIARNA

Organoleptyka to metoda badawcza polegająca na sprawdzeniu właściwości badanego obiektu za pomocą zmysłów. Jest realizowana dzięki odbieranym wrażeniom.

Jest metodą szybką i tanią – nie wymaga kosztownego sprzętu i zazwyczaj nieniszcząca, czyli nie prowadzi do zużycia badanego materiału.

DR ANNA SZAFRAŃSKA | INSTYTUT BIOTECHNOLOGII PRZEMYSŁU ROLNO-SPOŻYWCZEGO
- PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY, ZAKŁAD PRZETWÓRSTWA ZBÓŻ I PIEKARSTWA

Podczas badania metodą organoleptyczną dokonuje się oceny organoleptycznej, czyli ocenia się obiekt za pomocą zmysłów oraz analizy sensorycznej (użycia kilku zmysłów równocześnie). Jednakże należy pamiętać, że są to badania subiektywne dlatego też obarczone błędem w związku z tym w celu zwiększenia dokładności i wiarygodności wyników powinno być prowadzone przez osoby o sprawdzonej wrażliwości

sensorycznej a także w jak najbardziej usystematyzowaną metodą. Metody organoleptyczne służą najczęściej do wstępnej oceny ziarna i oparte są na odebranych przez daną osobę wrażeniach zmysłowych, dotyczących takich cech jak barwa, smak, zapach, ogólny wygląd, orientacyjna temperatura i wilgotność. Przy pomocy metod organoleptycznych oceniana jest ogólna jakość badanego produktu.

Metodyka oceny cech organoleptycznych ziarna przeznaczonego do konsumpcji i na pasze została określona w normie PN-R-74013:2012 Ziarno zbóż – wstępna kontrola jakości i badanie cech organoleptycznych. Metoda ma zastosowanie do oceny ziarna pszenicy zwyczajnej, żyta, jęczmienia, pszenżyta i owsa. Nie ma natomiast zastosowania do materiału siewnego.

Ocena zapachu jest jednym z podstawowych kryteriów kwalifikowalności ziarna pszenicy do przetwórstwa. Bez względu na inne wyróżniki jakościowe stosowane w punkcie skupu ziarna, zawsze w wymaganiach kontraktów handlowych znajduje się sformułowanie „Ziarno musi być wolne od nietypowych zapachów i żywych szkodników”.

W normie PN-R-74013:2012 opisano zasady wykonywania wstępnej kontroli jakości ziarna zbóż na środkach transportu i w magazynach oraz metody badania cech organoleptycznych ziarna. Wstępną kontrolę jakości partii ziarna należy przeprowadzić dwuetapowo:

I etap – sprawdzamy ogólny stan ziarna na środku transportu podczas przyjęcia ziarna do magazynu lub w komorze magazynowej podczas przeprowadzania kontroli składowanej masy ziarnowej;

II etap – sprawdzamy jakość ziarna na podstawie badania pobranej próbki.

Podczas sprawdzania ogólnego stanu i jednolitości partii ziarna należy zwrócić uwagę na następujące aspekty:

- bezpośrednio po usunięciu plandeki zabezpieczającej ładunek samochodu, otwarcia pomieszczenia magazynu płaskiego zwrócić uwagę czy całość partii ziarna nie wydziela zapachu nieswoistego dla rodzaju i gatunku ziarna. W magazynach komorowych – sprawdzić, czy z otworów zasypowych nie wydzielany jest zapach wskazujący na zepsucie przechowywanego ziarna;
- sprawdzić, czy na wewnętrznych ścianach środków transportu i magazynów nie ma widocznych żywych szkodników ani śladów ich obecności, np. oprzędów motyli.

Zdrowe zboże ma zapach swoisty dla każdego gatunku. Zapach ten jest przyjemny, z lekka przypominający zapach słomy. Wszystkie inne zapachy świadczą o wadach zboża. Ziarno zbóż łatwo chłonie obce zapachy. Zapach nieswoisty może pozostać w uzyskanej mące, a następnie być wyczuwalny w otrzymanym pieczywie.

Zapach chemiczny może być efektem przechowywania i/lub przewożenia ziarna w pobliżu nawozów sztucznych, olejów, nafty, materiałów cuchnących, chemikaliów, farb itp. Należy zwrócić uwagę na właściwe czyszczenie środków transportu i magazynów, jeśli były w nich przewożone lub składowane środki chemiczne. Przeważająca część zapachów chemicznych jest bardzo trudna do usunięcia z partii zboża. Takie zboże nie nadaje się do przetwórstwa, zarówno na cele konsumpcyjne, jak i paszowe.

Zapach magazynowy jest charakterystyczny dla ziarna przechowywanego w źle wietrzonych magazynach zbożowych, przypomina lekko zapach starego drewna.

Zapach stęchlizny oznacza, że na wilgotnym ziarnie przechowywanym w nieodpowiednich warunkach rozpoczęła się rozwój pleśni. Mocnego zapachu stęchlizny nie daje się usunąć z partii zboża za pomocą suszenia lub przewietrzania. Zboże o takim zapachu nadaje się jedynie jako mała domieszka na paszę.

Zapach fermentacyjny zboża wskazuje, że odbywa się w nim fermentacja alkoholowa wywołana przez dzikie drożdże w sprzyjających warunkach temperatury i wilgotności. Należy pamiętać, że zboże o zapachu fermentacyjnym, mimo zastosowanych zabiegów mających na celu usunięcie tego

zapachu, tj. intensywne przewietrzanie lub suszenie, nie będzie charakteryzować się pełnymi właściwościami wypiekowymi i nie nadaje się do siewu.

Zapach śledziowy jest spowodowany obecnością zarodników śnieci. Wśród dojrzałych ziaren pszenicy w masie ziarnowej znajdują się ziarna zniekształcone kuliste, które zawierają zamiast bielma mącznego czarny cuchnący proszek (zarodniki grzyba *Tilletia* spp.).

Zapach miodowy jest cechą charakterystyczną obecności rozkruszków – szkodników należących do rodziny pajęczaków, ledwie dostrzegalnych gołym okiem. Ekskrementy rozkruszków są trujące, a drobne włoski pokrywające członki drażnią błonę śluzową przewodu pokarmowego.

Ostry zapach korzenny pochodzi od nasion chwastów szkodliwych dla zdrowia, jak rdest i życica odurzająca oraz nasion chwastów nieszkodliwych dla zdrowia, lecz psujących smak i zapach mąki i przetworów zbożowych, jak np. rzepiku, gorczyca, łubinu itp.

Zapach czosnku, który jest intensywny i łatwy do wykrycia, wskazuje na obecność w zbożu nasion dzikiego czosnku. Nasiona te mają kształt małych cebulek zielonego koloru i zawierają dużą zawartość wody. Są bardzo trudne do usunięcia na maszynach czyszczących z uwagi na wielkość zbliżoną do ziarna zbóż.

Ocenę zapachu ziarna może wykonać każdy, począwszy od małego gospodarstwa rolnego po duże zakłady przetwórstwa zbóż. Sprawdzanie zapachu ziarna można wykonać poprzez:

- badanie na sucho – bezpośrednio po pobraniu próbki z masy ziarnowej, po ogrzaniu w dłoniach wolnych od obcych zapachów;
- badanie na mokro – do próbki ziarna umieszczonej w szklanym naczyniu należy wlać wodę o temp. 60-70°C, tak aby próbka była całkowicie zanurzona, a następnie przykryć płytką szklaną przez 2-3 min. Badanie zapachu należy wykonać bezpośrednio po odlaniu wody;
- badanie ziarna rozdrobnionego – wykonywane w laboratoriach zbożowych w razie konieczności potwierdzenia wyniku badania zapachu wykonanego na sucho lub na mokro.

Wynik badania zapachu ziarna należy podać w następujący sposób:

- zapach swoisty (uważany za właściwy dla badanego ziarna);
- zapach magazynowy;
- zapach stęchlizny (wskazujący na porażenie ziarna pleśniami);
- zapach fermentacyjny (wskazujący na procesy fermentacji octowej, alkoholowej lub mlekowej);
- zapach obcy, należy określić zapach zgodnie z doznany wrazeniem węchowym, np. „obcy zapach chemiczny”, „obcy zapach przypominający śledzie” itp.

Ocena zapachu ziarna jest prostą metodą, którą każda osoba może przeprowadzić, bez konieczności posiadania specjalistycznej aparatury pomiarowej. Informacje, które uzyskamy jako wynik oceny zapachu dostarczają niezbędnej wiedzy o tym jakie procesy zachodzą w masie ziarnowej, możliwości wykorzystania ziarna na różne kierunki wykorzystania, sposobu postępowania z ziarnem w przypadku stwierdzenia niezgodności. W sytuacji stwierdzenia nieswoistego zapachu partii towarowej ziarna, ustrzeże przed konsekwencjami dostarczenia do zakładu przetwórstwa zbożowego ziarna niespełniającego podstawowych kryteriów jakościowych. ■

WIELKOPOLSKI KONWENT SZKÓŁ ROLNICZYCH PRZY WODR

Obszary działalności doradztwa rolniczego są szerokie i poruszają kwestie ekonomiczne, środowiskowe, społeczne oraz transformację cyfrową, jaka zachodzi w rolnictwie, a przede wszystkim w gospodarstwach rolnych. Zachodzące przemiany, perspektywy rozwoju i nowe spojrzenie na rolnictwo to zagadnienia, które doradcy przekazują młodym rolnikom. Dzięki temu w naturalny sposób odbywa się zmiana pokoleniowa na polskiej wsi.

ALEKSANDRA KAPSKA, ANNA KUSICIEL | DZIAŁ METODYKI DORADZTWA, SZKOLEŃ I WYDAWNICTW

Wychodząc naprzeciw skutecznej wymianie wiedzy i doświadczeń, potrzebom szkolnictwa, a także widząc korzyści z dotychczasowej współpracy ze szkołami rolniczymi, Dyrektor Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu dr n. rol. Justyna Winiarska w maju 2024 roku podjęła decyzję o utworzeniu Wielkopolskiego Konwentu Szkół Rolniczych działającym przy Wielkopolskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

Ma on na celu zacieśnianie dotychczasowej współpracy oraz wzajemną korzyść z podejmowania wspólnych działań w zakresie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie.

Dynamiczny rozwój branży rolniczej w połączeniu ze złożonością procesów produkcji w rolnictwie wymusza na producentach rolnych wysoki poziom wiedzy i umiejętności. Rolnik, który chce sprostać dzisiejszym wymaganiom rynku, skutecznie działać i gospodarować, musi posiadać wysoki poziom wiedzy nie tylko biologicznej i przyrodniczej, ale również technicznej i ekonomicznej.

Nowoczesne rolnictwo wymusza wprowadzenie do szkół systemu edukacji dualnej, łączącej naukę teoretyczną z praktyczną. Dlatego Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, chcąc promować zawód młodego rolnika i doradcy rolniczego, podejmuje współpracę ze szkołami rolniczymi i szkołami, które kształcą w zakresie rolnictwa. Dzięki prowadzeniu pokazów, szkoleń i konkursów skierowanych dla nich chcemy pokazać, jak ważną rolę ma do spełnienia rolnik w dzisiejszych czasach.

Pobudzenie aktywności wśród lokalnej młodzieży oraz podniesienie świadomości i wiedzy wśród uczniów szkół średnich w zakresie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie i na obszarach wiejskich, a także poznanie świata cyfryzacji ma coraz większe znaczenie w zarządzaniu gospodarstwem rolnym, dlatego istotne jest, aby uzmysławiać młodzieży, że istnieje narzędzia, które ułatwiają zarządzanie i są wsparciem w procesie ewidencjonowania zabiegów prowadzonych w gospodarstwie np. eDWIN, FAST, Poldrony.

Korzyścią, jaka płynie dla odbiorców tej praktyki jest poszerzenie wiedzy rolniczej, która sprzyjać będzie zwiększeniu liczby osób chcących kontynuować naukę na uczelniach rolniczych, np. na Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu posiadającym bogatą ofertę edukacyjną z zakresu nauk przyrodniczych i nauk rolniczo-leśnych, jednocześnie będącym kluczowym partnerem naukowym dla biznesu w rolnictwie, leśnictwie, przemyśle rolno-spożywczym i ekologii. To z kolei powinno wpłynąć na zatrudnienie w rolnictwie. Młodzież korzystająca z dobrych praktyk jest bardziej świadoma prowadzenia i zarządzania gospodarstwem rolnym. Ma także możliwość nawiązania kontak-

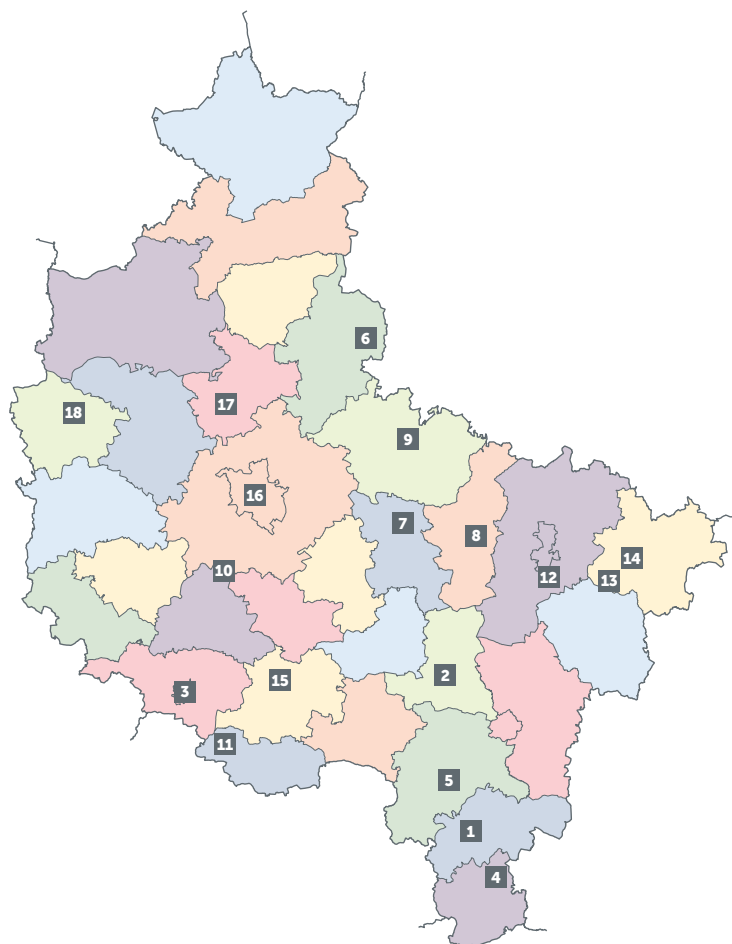
tów branżowych z firmami i instytucjami okołorolniczymi. Ponadto, poprzez bezpośredni kontakt z doradcą uczniowie mają możliwość poznania specyfikacji pracy doradcy, a w przyszłości taki uczeń może zostać beneficjentem Ośrodka.

W 2025 roku Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu planuje przeprowadzić 33 szkolenia oraz 37 pokazów w szkołach o profilu rolniczym z województwa wielkopolskiego. ■

Lp.	Placówki wchodzące w skład Wielkopolskiego Konwentu Szkół Rolniczych
1	Zespół Szkół nr 2 z siedzibą w Ostrzeszowie ul. Krańcowa 7, 63-500 Ostrzeszów
2	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego z siedzibą w Marszewie Marszew 22, 63-300 Pleszew
3	Zespół Szkół Rolniczo-Budowlanych z siedzibą w Lesznie ul. 1 Maja 1, 64-100 Leszno
4	Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 2 w Kępnie ul. Przemysłowa 10c, 63-600 Kępno
5	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Centrum Kształcenia Ustawicznego ul. PTR 6, 63-421 Przygodzice
6	Zespół Szkół Powszechnych im. Pierwszych Piastów w Damasławku ul. Stoneczna 4, 62-110 Damasławek
7	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. gen. dr R. Abrahama we Wrześni ul. Kaliska 2a, 62-300 Września
8	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego ul. Górna 12, 62-420 Strzałkowo
9	Zespół Szkół Przyrodniczo-Uslugowych z siedzibą w Gnieźnie ul. Jana III Sobieskiego 20, 62-200 Gniezno
10	Zespół Szkół Rolniczych w Grzybnie Grzybno 48, 63-112 Brodnica
11	Zespół Szkół Przyrodniczo-Technicznych Centrum Kształcenia Ustawicznego ul. Dworcowa 29, 63-940 Bojanowo
12	Zespół Szkół Ekonomiczno-Uslugowych Żychlin, ul. Parkowa 2, 62-571 Stare Miasto
13	Zespół Szkół Rolniczego Centrum Kształcenia Ustawicznego im. S. Staszica ul. Kościelna 2, 62-604 Kościelec
14	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Powierciu ul. Powiercie 31, 62-600 Koło
15	Zespół Szkół Rolniczych im. gen. J. Wybickiego w Grabonogu ul. Grabonóg 63, 63-820 Piaski
16	Zespół Szkół Przyrodniczych w Poznaniu ul. Gołęcińska 9, 60-626 Poznań
17	Zespół Szkół im. A. Mickiewicza z siedzibą w Objezierzu Objezierze 3, 64-600 Oborniki
18	Zespół Szkół im. prof. M. Siły-Nowickiego w Sierakowie ul. Wroniecka 25, 64-410 Sieraków

UNIwersytet
PRZYRODNICZY
W POZNANIU

ZNAJDŹ POLE DO ROZWOJU...

Studiuj na Wydziale Rolnictwa,
Ogrodnictwa i Biotechnologii

wroib.up.poznan.pl

OGRANICZANIE STOSOWANIA ANTYBIOTYKÓW W PRODUKCJI ZWIERZĘCEJ

Ograniczanie stosowania antybiotyków w produkcji zwierzęcej jest zagadnieniem o rosnącym znaczeniu w kontekście globalnych działań na rzecz zdrowia publicznego, bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska. Zjawisko to staje się kluczowe w obliczu rosnącej antybiotykooporności, która zagraża zarówno zdrowiu ludzi, jak i zwierząt na całym świecie. Ważne jest abyśmy byli świadomi przyczyn, skutków oraz strategiom ograniczania stosowania antybiotyków.

JOANNA ŁUKASIK | DORADCA WODR W POWIECIE CZARNKOWSKO-TRZCIANECKIM

Czym jest antybiotykooporność? Antybiotykooporność polega na braku bądź też ograniczonym działaniu leku na bakterie, który zwykle je zabija lub hamuje ich wzrost. Ze zjawiskiem tym mamy do czynienia wtedy, gdy bakterie wykazują zdolność do przetrwania w obecności substancji mających na celu zahamowanie ich rozwoju. Zjawisko to występuje naturalnie, jednak z uwagi na zwiększone stosowanie substancji przeciwbakteryjnych (antybiotyków), skala zjawiska znacząco wzrosła, wyniku intensywnego stosowania antybiotyków w tej gałęzi produkcji.

Antybiotyki były stosowane w hodowli zwierząt na szeroką skalę już od połowy XX wieku. Początkowo ich stosowanie miało na celu leczenie infekcji bakteryjnych, jednak szybko odkryto, że dodawanie ich do paszy przyspiesza wzrost zwierząt i poprawia efektywność produkcji. Zjawisko to, znane jako stymulacja wzrostu, przez dekady przyczyniało się do wzrostu wydajności przemysłu mięsnego oraz zwiększenia zysków. Jednakże, to masowe i często niekontrolowane użycie antybiotyków przyczyniło się do powstania jednego z największych problemów zdrowotnych współczesności – antybiotykooporności.

Antybiotykooporność pojawia się, gdy bakterie zmieniają się w reakcji na stosowanie tych leków, co prowadzi do sytuacji, gdy terapia staje się mniej skuteczna, a infekcje trudniejsze do leczenia. Ważnym czynnikiem szerzącym antybiotykooporność jest także niewłaściwe stosowanie- zbyt krótkie/długie terapie, bądź niewłaściwe dawki. Antybiotykooporność może szerzyć się przez kontakt zwierzę – zwierzę, zwierzę – człowiek bądź też pośrednio: przez żywność pochodzenia zwierzęcego, ścieki, nawozy organiczne i w efekcie żywność pochodzenia roślinnego. Skutki niewłaściwego i nadmiernego stosowania antybiotyków mają wiele wymiarów: powstawanie oporności bakterii na antybiotyki – leczenie zwierząt staje się coraz trudniejsze, ze względu na ograniczanie substancji skutecznych, ludzie poprzez kontakt z opornymi mikroorganizmami – zarówno na skutek bezpośredniego kontaktu ze zwierzętami, jak i poprzez spożywanie skażonej żywności nabywają oporne bakterie. Poprzez nawożenie nawozami naturalnymi zawierającymi resztki antybiotyków dochodzi do skażenia środowiska. Wszystko to prowadzi do wzrostu zapadalności na choroby i wydłużonego czasu leczenia zarówno u ludzi, jak i zwierząt. Poza stratami związanymi z dodatkowym stosowaniem leków, spada także efektywność produkcji.

Komisja Europejska oraz Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) od lat alarmują o konieczności zmniejszenia stosowania antybiotyków w hodowli zwierząt jako jednego z kluczowych elementów strategii przeciwdziałania antybiotykooporności.

W kontekście Polski, podobnie jak w innych krajach Unii Europejskiej, wprowadzane są różne regulacje mające na celu ograniczenie stosowania antybiotyków w produkcji zwierzęcej. Jednym z przełomowych kroków było wprowadzenie w 2006 roku przez UE zakazu stosowania antybiotyków jako stymulatorów wzrostu. Zakaz ten wymusił na producentach szukanie alternatywnych metod wspomagania wzrostu i utrzymania zdrowia zwierząt.

Edukacja odgrywa kluczową rolę w redukcji stosowania antybiotyków. W Polsce, podobnie jak w innych krajach, prowadzone są programy szkoleniowe dla rolników i weterynarzy w zakresie racjonalnego ich użycia. Ważne jest, aby wszyscy zaangażowani w produkcję żywności byli świadomi konsekwencji nadmiernego stosowania tych leków. Kampanie społeczne i media stanowią potężne narzędzie promujące świadomość i edukację w tym zakresie. Warto przypomnieć, że wszyscy rolnicy, którzy w kampanii wnioskowej

2024 zadeklarowali we wnioskach przystąpienie do jakiegokolwiek ekoschematu w kategorii dobrostan zwierząt, zobowiązani są do odbycia jednorazowego szkolenia do dnia 14.03.2025 roku z tematu: metody ograniczające stosowanie antybiotyków w produkcji zwierzęcej – szkolenie dla beneficjentów ekoschematu Dobrostan zwierząt.

Poza kształtowaniem świadomości w temacie antybiotykooporności istotnym jest, aby zaoferować alternatywę. Zastępstwo dla stosowania antybiotyków obejmują szeroki wachlarz rozwiązań. Praktyki te obejmują poprawę warunków hodowli, bioasekurację, stosowanie prebiotyków, probiotyków, enzymów, kwasów organicznych oraz zbilansowanej diety. Bardzo ważne jest także wprowadzenie procedur zarządzania zdrowiem zwierząt, takich jak szczepienia, poprawa higieny oraz biologiczna kontrola pasożytów.

Poprawa dobrostanu zwierząt to kluczowy krok w ograniczeniu stosowania antybiotyków. Czym jest dobrostan? Dobrostan określa się jako stan zdrowia fizycznego i psychicznego osiągnięty w optymalnych warunkach środowiska hodowlanego. Taki system chowu zaspokaja podstawowe potrzeby zwierząt, przede wszystkim w zakresie żywienia, dostępu do wody, zapewnienia towarzystwa innych zwierząt i przestrzeni życiowej oraz leczenia. Najbardziej istotnym czynnikiem w jego kształtowaniu jest człowiek, bezpośrednio związany z obsługą zwierząt, którego obowiązkiem wynikającym z norm etycznych jest ochrona i opieka nad zwierzętami. Dobrostan zwierząt to szerokie pojęcie określające stan zdrowia fizycznego i psychicznego osiągnięty poprzez zapewnienie co najmniej optymalnych warunków środowiskowych dla konkretnego zwierzęcia. Obejmuje trzy kluczowe elementy: naturalne biologiczne funkcjonowanie zwierzęcia to przede wszystkim pewność, że zwierzę jest zdrowe i dobrze odżywione, niezakłócony stan emocjonalny – o dobrostanie możemy powiedzieć, kiedy u zwierzęcia nie występują negatywne stany emocjonalne, takie jak ból, cierpienie czy permanentny strach oraz możliwość wyrażania standardowych zachowań – czyli na przykład budowanie gniazda przez ciężarną lochę lub grzebania w ziemi przez kurę. Na chwilę obecną zachęcenie rolników do stosowania podwyższonych warunków dobrostanu zwierząt wykraczających ponad odpowiednie obowiązkowe normy wynikające z powszechnie obowiązującego prawa oraz powszechnie stosowane praktyki jest promowane przez wprowadzenie kilka lat temu płatności z tytułu ekoschematu dobrostan zwierząt. Jest to rekompensata z tytułu poniesionych kosztów w wyniku wprowadzenia praktyk hodowlanych związanych z podwyższonym dobrostanem zwierząt. Zwierzęta gospodarskie objęte interwencją to świnie (lochy i tuczniki), bydło (krowy mleczne, krowy mamki, opasy), owce, kury nioski, kurczęta brojlery, indyki utrzymywane z przeznaczeniem do produkcji mięsa, konie oraz kozy. Zakres promowanych praktyk jest dość duży: zwiększanie powierzchni bytowej, przez utrzymywanie na ściółce, dostęp do wybiegów czy pastwisk, po wydłużeniu przebywania młodych z matką (lochy i krowy mleczne).

Istotnym zbiorem praktyk mającym duży wpływ na zdrowie zwierząt jest przestrzeganie zasad bioasekuracji. Bioasekuracja czyli biobezpieczeństwo, stanowi ważny element ochrony zdrowia zwierząt. Jest to zestaw praktycznych działań i środków, które są podejmowane w celu zapobiegania przedostawaniu się czynników zakaźnych do stada oraz kontrolowania rozprzestrzeniania się infekcji w obrębie stada. Przestrzeganie zasad bioasekuracji spowalnia rozprzestrzenianie się patogenów (wirusów, bakterii, pasożytów, grzybów), co przyczynia się do ograniczenia szerzenia się chorób. Na bioasekurację składają się takie elementy jak lokalizacja

fermy, jej wyposażenie w urządzenia ograniczające dostęp ptaków i gryzoni, przestrzeganie protokołów wejść dla pracowników, bądź wizyt dla osób z zewnątrz, wprowadzenie tzw. śluz dezynfekcyjnych oraz mat dezynfekcyjnych, ograniczenie do niezbędnego minimum wjazdów aut związanych z funkcjonowaniem fermy oraz niepotrzebnych wizyt, systematyczne przeprowadzanie dezynsekcji i deratyzacji, kwarantanna dla nowo wprowadzonych zwierząt, oraz izolatka dla chorych, przeprowadzanie okresowych kontroli zdrowotności, stosowanie zasady całe pomieszczenie pełne – całe pomieszczenie puste w przypadku zasiedleń budynków, zapewnienie odpowiednich warunków do przechowywania nawozów naturalnych oraz opracowanie protokołu przechowywania i zbywania martwych zwierząt.

Kolejnym, bardzo istotnym działaniem, mającym za zadanie ograniczenie szerzenia się antybiotykooporności jest wprowadzenie w chowie i hodowli szczepień profilaktycznych i regularnej kontroli występowania pasożytów. Szczepienia chronią przed zachorowaniem, lub mogą załagodzić przebieg choroby. Stymulują odporność organizmu. Poważny uszczerbek na zdrowiu zwierząt mogą wywołać inwazje pasożytów – zmniejszają masę ciała, uszkodzają tkanki, osłabiają kondycję i układ odpornościowy, powodują większe zużycie paszy i wydłużenie czasu odchowu. Dlatego istotny jest systematyczny monitoring i odrobaczanie zwierząt.

Kolejnym czynnikiem mającym wpływ na poprawę zdrowotności zwierząt, a tym samym pośrednio przyczyniającym się do walki z antybiotykoopornością jest stosowanie preparatów poprawiających kondycję organizmu: probiotyków, prebiotyków i zakwaszaczy, synbiotyków oraz preparatów ziołowych i wyciągów roślinnych. Preparaty te mają za zadanie poprawę zdrowia przez stworzenie w przewodzie pokarmowym środowiska zasiedlonego przez bakterie prozdrowotne, wypierając tym samym organizmy patogenne. Poprawiają często smak paszy, powodując zwiększony jej pobór. Preparaty ziołowe stymulują nie tylko procesy w przewodzie pokarmowym, mogą wpływać na poprawę odporności zwierząt. Mogą być także stosowane jako alternatywa dla antybiotyków – jako substancje lecznicze.

Monitorowanie i raportowanie stosowania antybiotyków w hodowli zwierząt to kolejny ważny aspekt polityki ograniczenia. Tylko dzięki dokładnym danym można odpowiednio oceniać skuteczność wprowadzanych strategii oraz dostosowywać działania do zmieniających się realiów. W Polsce raportowanie wykorzystania antybiotyków jest obowiązkowe i stanowi część większej inicjatywy europejskiej, znanej jako ESVAC (European Surveillance of Veterinary Antimicrobial Consumption).

Nie można również pominąć roli konsumentów, którzy coraz bardziej świadomie dokonują wyborów dotyczących kupowanych produktów. Wzrastające zainteresowanie ekologicznymi i pochodzącymi z etycznych hodowli produktami mięsno-mleczarskimi stanowi motywację dla producentów do zmniejszania stosowania antybiotyków i wprowadzania bardziej zrównoważonych praktyk produkcyjnych.

Ograniczanie stosowania antybiotyków w produkcji zwierzęcej jest nie tylko możliwe, ale i konieczne dla długoterminowego zachowania zdrowia publicznego i ochrony środowiska. Działania te wymagają skoordynowanego podejścia na poziomie krajowym i międzynarodowym, włączając w to edukację, regulacje prawne, a także zmiany na całej linii produkcji żywności. Dzięki wspólnym wysiłkom różnych sektorów możemy skutecznie stawić czoła wyzwaniom związanym z antybiotykoopornością, zabezpieczając tym samym zdrowie przyszłych pokoleń. ■

Źródła:

Metody chowu i hodowli stosowane w produkcji zwierzęcej zmierzające do ograniczenia stosowania antybiotyków, broszura dla lekarzy weterynarii, studentów weterynarii i doradców rolniczych, Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, grudzień 2022;

Biuletyn dla doradców ODR nr 3/2022 – rozdział Antybiotykooporność od podstaw, Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach 2022;

Informacje ze strony MRiRW www.minrol.gov.pl oraz ARiMR www.arimr.gov.pl.

<https://serwisweterynaryjny.pl/prawo-na-co-dzien/przepisy-dotyczace-stosowania-antybiotykow-u-zwierzat-530.html>

prezentacja Metody ograniczające stosowanie antybiotyków w produkcji zwierzęcej – szkolenie dla beneficjentów ekoschematu Dobrostan zwierząt, CDR Brwinów

POLDRONY

Wielkopolski Rolniku, skorzystaj z usługi POLDRONY

Gospodarzu, jeżeli w Twojej kukurydzy pojawiła się omacnica prosowianka, albo na uprawie zwierzęta poczyniły szkody, jeżeli chcesz udokumentować suszę lub inne straty na potrzeby ubezpieczenia lub starając się o dopłaty skorzystaj z pomocy specjalistycznego DRONA.

Zadzwoń i skontaktuj się ze swoim doradcą, a Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego przygotuje indywidualną ofertę, zgodną z potrzebami gospodarstwa oraz przedstawi ofertę atrakcyjną cenowo. Po jej akceptacji wykonamy usługę i udokumentujemy jej efekty przy pomocy dedykowanego oprogramowania.

USŁUGI Z WYKORZYSTANIEM DRONÓW DLA MAŁYCH I ŚREDNICH GOSPODARSTW

Zabieg biologicznej ochrony roślin

Usługa termowizji i szacowania strat

Mapowanie pól

Indywidualna wycena dla gospodarstwa

Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu

☎ 61 868 52 72

www.wodr.poznan.pl

KALENDARZ WYDARZEŃ 2025

DATA WYDARZENIA	NAZWA WYDARZENIA	MIEJSCE IMPREZY	ORGANIZATOR GŁÓWNY
5 kwietnia	XXXI Forum Pszczelarskie w Sielinku	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: Wojewódzki Związek Pszczelarzy Poznań
13 kwietnia	Wiosenne Targi Rolno-Ogrodnicze AGROMARSZ	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
23-24 maja	Regionalne Targi Rolnicze Gołuszyn Wiosna 2025	Gołuszyn 60	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: Starostwo Powiatowe w Rawiczu, Gmina Bojanowo, Gminne Centrum Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Bojanowie
7-8 czerwca	XXXI Wielkopolskie Targi Rolnicze Sielinko 2025	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
7-8 czerwca	Dni Pola 2025	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
7-8 czerwca	XXX Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu Współorganizator: branżowe związki hodowlane, hodowcy indywidualni
15 czerwca	Marszewskie Dni Pola	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
29 czerwca	Targi Rolnicze Kościelec 2025	Kościelec	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
13 lipca	Premiowanie Żrebiąt Związku Hodowców Koni Wielkopolskich – III edycja	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Związek Hodowców Koni Wielkopolskich Współorganizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
5 października	Jesienne Targi Rolno-Ogrodnicze AGROMARSZ Zielona energia w wielkopolskich gospodarstwach - świadomy wybór	Marszew 25, 63-300 Pleszew, siedziba PZDR nr 7	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu
9 października	Dzień kukurydzy 2025	Sielinko ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica	Organizator: Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

MIĘDZYPLON JAKO KORZYSTNY ELEMENT POPRAWIAJĄCY JAKOŚĆ GLEBY ORAZ ELEMENT EKOSCHEMATÓW

Międzyplony czyli rośliny uprawiane między dwoma plonami głównymi w celu uzyskania zielonej masy, ale również do wykorzystania na zielonkę, siano czy kiszonkę, szczególnie w gospodarstwach posiadających produkcje zwierzęcą. Międzyplony mogą również być przyorane jako nawóz zielony. W obecnych realiach w gospodarstwach rolnych znaczenie międzyplonów jest duże, a ich agrotechnika wpływa korzystnie na produkcję roślinną.

IZABELA GRZESIAK | DORADCA WODR W POWIECIE JAROCIŃSKIM

Siew międzyplonu powinien stanowić nieodłączny element każdego gospodarstwa dla prawidłowego zmiana i struktury agrarnej gleby.

W zależności od terminu siewu międzyplonu wyróżniamy trzy ich rodzaje:

- ścierniskowe – wysiewane w drugiej połowie lata, po zbiorze plonu głównego, przyorywane jesienią tego samego roku na nawóz zielony bądź użytkowane na pasze dla zwierząt;
- ozime – wysiewane jesienią po zbiorze plonu głównego, pozostające jako okrywa na polu przez okres zimowy i zbierano wiosną roku następnego;
- wsiewki międzyplonowe – siane wiosną jednocześnie z plonem głównym lub w czasie jego wegetacji i pozostające do jesieni tego samego roku.

Międzyplony ścierniskowe są najbardziej popularne i najczęściej stosowane w naszych gospodarstwach międzyplonem. Resztki pozostawione są na okres zimowy jako okrywa zielona i przyorane na wiosnę. Takie pozostawienie okrywy na czas zimowy ma duże znaczenie dla stosunków wodnych w glebie, ogranicza wymywanie, wywiewanie składników pokarmowych przez co reguluje te stosunki. Stosując międzyplony w gospodarstwie ograniczamy potrzeby nawożenia nawozami mineralnymi jak i organicznymi naszych gleb. Wartość nawozowa międzyplonów jest zależna od składu mieszanki i jest porównywalna z wartością nawozową obornika. Dobra mieszanka podobnie jak obornik wzbogaca glebę w niezbędne składniki organiczne, użyźnia glebę oraz wpływa fitosanitarnie na środowisko glebowe. Zatem międzyplony są alternatywą dla gospodarstw, które nie prowadzą produkcji zwierzęcej i mają niedobór obornika. Dobrym i częstym przykładem jest gorczyca, która uprawiana na międzyplon wytwarza duży system korzeniowy, który ma wpływ na polepszenie struktury gruzełkowej gleby oraz umożliwia dopływ powietrza i wody do głębszych warstw gleby. Korzenie gorzycy niszczą również tzw. podeszwę płużną. Jej zaletą jest także szybki wzrost, co zagłusza kiełkowanie i wzrost chwastów.

Uprawa międzyplonów ma znaczenie w ochronie środowiska. Międzyplony ścierniskowe są siane po zbóżach najwcześniej schodzących z pola np. jęczmień czy owies. Siew międzyplonu ścierniskowego zaleca się wykonanie jak najwcześniej, po zbiorze plonu głównego. Aby uzyskać dobry plon masy zielonej rośliny międzyplonowe potrzebują 70-90 dni okresu wegetacji, zatem optymalny termin siewu to 15-20 sierpnia.

W gospodarstwach, które prowadzą produkcję zwierzęcą międzyplony są wysiewane dla zwiększenia bazy paszowej. Od 2023 roku w ramach ekoschematów międzyplony stanowią jedną z możliwości pomagających spełnić wymogi unijne w rolnictwie węglowym. Pamiętać jednak musimy, że na takich obszarach nie można stosować środków ochrony roślin. Taka sytuacja ogranicza znacznie możliwości otrzymania plonu towarowego grochu czy łubinu gdyż, brak stosowania herbicydów wpływa na stopień zachwaszczenia plantacji. Pamiętajmy, że aby można było go zadeklarować jako ekoschemat musi to być mieszanka, składająca się z przynajmniej dwóch gatunków roślin z następujących grup: zboża, oleiste, pastewne, miododajne, bobowate drobnonasiennne i bobowate grubonasiennne. Mieszanki mające w składzie wyłącznie zboża są nie dopuszczalne.

Do międzyplonu ścierniskowego najbardziej pożądanymi roślinami do wysiewu mieszanki są rośliny szybko

rosnące o wysokim plonie masy zielonej. Za wyborem roślin jest termin zbioru i długość okresu wegetacji. Najlepszy skład mieszanki powinien cechować się zbliżonymi wymaganiami glebowymi i okresem wegetacji.

Mieszanki rolnicy tworzą sami, mieszając nasiona łatwo dostępne na rynku lub nasiona posiadane we własnym gospodarstwie. Bardzo często składnikiem mieszanki jest gorczyca biała. Może być uprawiana na niemal wszystkich rodzajach gleb, tworząc głęboki system korzeniowy, który penetruje glebę, poprawiając tym samym jej właściwości fizyczne. Szybki wzrost gorzycy to plus przemawiający za jej siewem. A zaorana gorczyca to wartość nawet 20 ton obornika.

Facelia błękitna – działa na glebę fitosanitarnie, jej masę zieloną można wykorzystać jako paszę dla zwierząt. Można ją też przyorać lub zostawić na polu jako mulcz.

Łubin żółty i wąskolistny – na gleby słabsze najlepszy jest łubin żółty, a na średnie i dobre łubin wąskolistny. Międzyplon na bazie łubiny jest cennym źródłem azotu i próchnicy w glebie.

Groch siewny i groch pastewny (peluszka) – polecany do siewu na glebach zwięzłych. Groch jest konkurencyjny dla chwastów oraz podobnie jak łubin wzbogaca stanowisko w azot.

Przykłady składu mieszanki w międzyplonie ścierniskowym:

1. Gorczyca biała + mieszanka zbożowa jara;
2. Gorczyca biała + facelia;
3. Facelia + seradela;
4. Facelia + łubin żółty;
5. Łubin wąskolistny + peluszka.

Na międzyplonach obowiązuje zakaz stosowania środków ochrony roślin przez okres ich utrzymania. Zakaz ten obejmuje również zaprawę nasion.

Realizacja międzyplonu ozimego:

- wysiew od dnia 1 lipca do dnia 1 października;
- utrzymanie na polu co najmniej do dnia 15 lutego.

Zatem międzyplony to uprawy krótkookresowe, jednak niezwykle ważne dla gospodarstwa rolnego również w obliczu aktualnych przepisów i możliwości uzyskania korzyści również finansowych. ■

Źródła:

Farmer 7/2016; Międzyplon ścierniskowy – korzyści a elementy proekologiczne – EFA; strony internetowe ARiMR.

GRYPA PTAKÓW

Grypa ptaków (AI – Avian influenza; ptasia grypa) – wirusowa choroba wywoływana przez wirusy grypy typu A, która dotyka w głównie ptaki (zarówno drób jak i ptaki dzikie).

WERONIKA DZIUBAŁA | DZIAŁ TECHNOLOGII PRODUKCJI ROLNICZEJ

Zakażenia ptaków mogą być powodowane przez wirusy grypy wysoce zjadliwej (HPAI) np. A(H5N1)) oraz wirusy o niskiej zjadliwości (LPAI). Wirusy HPAI, szczególnie podtyp H5, są szeroko rozpowszechnione wśród ptactwa dzikiego w Europie. W ostatnich latach identyfikuje się także zakażenia A(H5N1) m.in. u ssaków dzikich np. fok, niedźwiedzi, lisów, wydr oraz ssaków futerkowych na fermach hodowlanych np. lisów i norek, czy u kotów domowych. W Polsce badania laboratoryjne przeprowadza Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy (PIWet – PIB) w Puławach. Od 2005 r. choroba ta spowodowała utratę ponad 300 milionów ptaków na świecie.

OGNISKA PTASIEJ GRYPY W POLSCE (STAN NA DZIEŃ 10.02.2025)

- Ptaki dzikie – 13 ognisk i 21 sztuk zakażonych w Polsce (na terenie Wielkopolski – 0);
- Ptaki utrzymywane na własny użytek – 5 ognisk i 191 sztuk zakażonych w Polsce (na terenie Wielkopolski – 0);
- Drób – w zeszłym roku stwierdzono łącznie 50 ognisk (w Wielkopolsce 13 ognisk, w tym 2 159 542 sztuk zakażonych), od stycznia w Polsce odnotowano 18 ognisk, w tym 1 836 540 zakażonych sztuk (na terenie Wielkopolski 5 ognisk i 286 802 sztuk zakażonych) fot. poniżej.

EPIDEMIOLOGIA

Ptasia grypa występuje na całym świecie, zwłaszcza w rejonach, gdzie występują duże populacje dzikich ptaków wodnych. Największym zagrożeniem jest przenoszenie wirusa przez ptaki migracyjne. Ogniska ptasiej grypy mogą szybko rozprzestrzeniać się wśród ptaków hodowlanych, prowadząc do dużych strat w przemyśle drobiarskim.

ETIOLOGIA

Chorobę wywołują wirusy grypy typu A, szczególnie szczepy HPAI (Highly Pathogenic Avian Influenza), które są bardzo zjadliwe i mogą powodować szybkie rozprzestrzenianie się zakażenia wśród ptaków. Wirusy grypy ptaków są klasyfikowane na podstawie dwóch białek na powierzchni wirusa. W zależności od rodzaju tych białek wirusy mogą być bardziej lub mniej niebezpieczne. Zakażone ptaki wydalają wirus w dużych ilościach przede wszystkim z kałem, wydzieliną z oczu, wydzieliną z dróg oddechowych, wydychanym powietrzem.

Wirus grypy ptaków może zachowywać aktywność w sprzyjającym środowisku kurnika przez długi okres czasu – w temperaturze +4°C (temperatura lodówki) ponad 2 miesiące, a w zamrożeniu wiele miesięcy, a nawet lat. W wodzie aktywność wirusa obserwowano nawet po kilku tygodniach od jej zanieczyszczenia. Zatem istotne jest przy podejrzeniu

Nr krajowy ogniska	Data stwierdzenia	Data przeprowadzenia dezynfekcji wstępnej	Podtyp wirusa AI	Typ gospodarstwa	Liczba zwierząt w ognisku	Gatunek	Województwo	Powiat	Gmina	Miejscowość
1	08.01.2025	10.01.2025	HSN1	komercyjna	4484	różne gatunki	łódzkie	sieradzki	Warta	Małków
2	10.01.2025	11.01.2025	HSN1	komercyjna	28337	indyk rzeźny	mazowieckie	żuromiński	Biezuń	Kobyła Łąka
3	22.01.2025	25.01.2025	HSN1	komercyjna	58740	indyk rzeźny	warmińsko-mazurskie	giżycki	Giżycko	Sterławki Średnie
4	23.01.2025	27.01.2025	HSN1	komercyjna	67461	indyk rzeźny	zachodniopomorskie	goleniowski	Osina	Redło
5	25.01.2025	27.01.2025	HSN1	komercyjna	21800	indyk rzeźny	łódzkie	kutnowski	Krośniewice	Skłoty
6	25.01.2025	26.01.2025	HSN1	komercyjna	38308	indyk rzeźny	warmińsko-mazurskie	ławski	Kisielice	Kantowo
7	26.01.2025	26.01.2025	HSN1	komercyjna	67238	kura nioska	mazowieckie	żuromiński	Biezuń	Karniszyn Parcele
8	26.01.2025	27.01.2025	HSN1	komercyjna	10526	indyk rzeźny	warmińsko-mazurskie	giżycki	Giżycko	Antonowo
9	27.01.2025	01.02.2025	HSN1	komercyjna	16041	indyk rzeźny	podkarpackie	ropczycko-sędziszowski	Ostrów	Ostrów
10	28.01.2025	30.01.2025	HSN1	komercyjna	15692	kaczka rzeźna	łódzkie	zgierski	Ozorków	Opalanki
11	29.01.2025	01.02.2025	HSN1	komercyjna	204260	różne gatunki	wielkopolskie	kolski	Grzegorzew	Barłogi
12	29.01.2025	31.01.2025	HSN1	komercyjna	2823	gęś hodowlana	wielkopolskie	kępiński	Kępno	Domanin
13	31.01.2025	02.02.2025	HSN1	komercyjna	6472	indyk rzeźny	wielkopolskie	kaliski	Żelazków	Dębe
14	02.02.2025	05.02.2025	HSN1	komercyjna	8700	gęś reprodukcyjna	lubuskie	nowosolski	Kolsko	Konotop
15	04.02.2025	04.02.2025	HSN1	komercyjna	1189532	kura nioska	mazowieckie	żuromiński	Biezuń	Sadłowo
16	05.02.2025	08.02.2025	HSN1	komercyjna	22879	indyk rzeźny	łódzkie	sieradzki	Goszczanów	Chwałęcice
17	05.02.2025	07.02.2025	HSN1	komercyjna	9300	kaczka rzeźna	wielkopolskie	kaliski	Koźminek	Chodybki
18	05.02.2025	08.02.2025	HSN1	komercyjna	63947	indyk rzeźny	wielkopolskie	kaliski	Koźminek	Stary Karolew

Aktualizacja na dzień 10.02.2025

łączna liczba drobiu w ogniskach 1 836 540

Tabela 1. Informacja głównego lekarza weterynarii o aktualnej sytuacji epizootycznej dla wysoce zjadliwej grypy ptaków w Polsce.

lub stwierdzeniu choroby, zabezpieczenie pomieszczeń, sprzętu, nawozu oraz dokładne ich oczyszczenie i odkażenie. Wirusy grypy są wrażliwe na powszechnie stosowane środki dezynfekcyjne oraz detergenty. Niszczy go również obróbka termiczna – w temperaturze 70°C ginie niemal natychmiast. Dlatego prawidłowe pieczenie, smażenie czy gotowanie mięsa drobiowego czy jaj skutecznie niszczy wirusa.

TRANSMISJA WIRUSA

Ptasia grypa przenosi się głównie drogą oddechową i pokarmową (np. przez wydzieliny z układu oddechowego zakażonych ptaków) oraz przez kontakt z zanieczyszczonymi odchodami, wodą, paszą, sprzętem i odzieżą. Dzikie ptaki wodne, takie jak kaczki i gęsi, często stanowią rezerwuary wirusa, przenosząc go na ptaki hodowlane, które mogą nie mieć odporności na dany szczep.

Wirusy grypy ptaków mogą również przenosić się poprzez kontakt z zakażonym padłym ptactwem lub przez ludzi, którzy mają kontakt z chorymi ptakami, ich odchodami lub sprzętem.

OBJAWY

Objawy choroby mogą się znacznie różnić w zależności od szczepu wirusa oraz gatunku ptaka.

- Nisko zjadliwa grypa ptaków (LPAI) – w przebiegu choroby może dojść do wzrostu zjadliwości wirusa w wyniku mutacji i przejście w wysoce zjadliwą grypę ptaków:
  - objawy kliniczne wahają się od niezauważalnych do umiarkowanych lub ciężkich objawów oddechowych;
  - śmiertelność waha się od 3% do 15%;
  - produkcja nieśna może spaść o 45%.
- Wysoce zjadliwa grypa ptaków (HPAI)
  - objawy kliniczne to depresja, silne łzawienie, kichanie, duszność, obrzęk zatok podoczodołowych, sinica grzebienia i dzwonek, obrzęk głowy, nastroszenie piór, biegunka, objawy nerwowe;
  - gwałtowny spadek lub zatrzymanie produkcji jaj, skorupy miękkie, ostatnie jaja zwykle bez skorup;
  - w nadostrych i ostrych przypadkach padnięcia są nagłe, bez widocznych objawów lub w ciągu 24-48 godzin od pierwszych objawów. Śmiertelność może dochodzić do 100%.

ZASADY BIOASEKURACJI

Ogólne zalecenia dot. ptasiej grypy:

- izolacja nowych ptaków przez co najmniej 30 dni przed wprowadzeniem ich do stada;
- dezynfekcja obuwia, odzieży i sprzętu używanego w gospodarstwach;
- ograniczenie kontaktu drobiu z dzikimi ptakami, szczególnie wodnymi;
- utrzymywanie czystości i higieny w pomieszczeniach;
- unikanie karmienia drobiu na zewnątrz;
- monitorowanie stada i regularne badania weterynaryjne.

Zalecenia dla przemysłowych producentów drobiu:

- przetrzymywanie ptaków w odosobnieniu (obowiązkowo w okresie wiosennych oraz jesiennych wędrówek dzikich ptaków) lub na wolnej, ogrodzonej przestrzeni, pod warunkiem ograniczenia kontaktu z dzikim ptactwem;
- karmienie i pojenie drobiu w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu ptaki dzikie;
- zielonki stosowane w karmieniu drobiu wodnego (kaczki i gęsi), szczególnie w okresie wiosennych oraz jesiennych wędrówek dzikich ptaków, nie mogą pochodzić z terenów wysokiego ryzyka zanieczyszczenia ich wirusem, z okolic

zbiorników wodnych, bagien, i innych miejsc stanowiących ostoję ptaków dzikich;

- szczelne przykrycie pojemników z paszą i wodą lub przetrzymywanie ich wewnątrz budynków, a także unikanie pojenia ptaków i czyszczenia pomieszczeń wodą pochodzącą spoza gospodarstwa (głównie ze zbiorników wodnych i rzek);
- ograniczenie przemieszczania się osób postronnych oraz zwierząt pomiędzy obiektami, w których przechowywana jest pasza dla zwierząt a obiektami, w których bytuje drób;
- rozłożenie przed wejściami do budynków oraz wjazdami i wyjazdami na fermę, mat nasączonych środkiem dezynfekcyjnym;
- wprowadzenie zakazu wjazdu pojazdów na teren fermy, poza działaniami koniecznymi np. dowóz paszy, odbiór drobiu do rzeźni lub przez zakład utylizacyjny oraz dezynfekcja tych pojazdów;
- używanie odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przy czynnościach związanych z obsługą drobiu;
- wprowadzenie obowiązku przeprowadzania dokładnego mycia i dezynfekcji rąk przed wejściem do obiektów, w których utrzymuje się drób;
- brak kontaktu pracowników ferm drobiu z innym ptactwem np. kurami, gołębiami.

Dodatkowe zalecenia GIW:

- słomę, która będzie wykorzystywana w chowie ściółkowym należy zabezpieczyć przed dostępem dzikiego ptactwa (przetrzymywać w zamkniętych pomieszczeniach, zadaszyć itp.);
- należy regularnie przeglądać wszelkie połączenia i rury (silosy paszowe) pod kątem obecności zanieczyszczeń np. odchodami dzikich ptaków;
- należy eliminować wszelkie możliwe do usunięcia nieszczelności budynków inwentarskich (umieścić siatki w oknach i otworach, zabezpieczyć kominy wentylacyjne);
- nie należy tworzyć sztucznych zbiorników wodnych na terenie gospodarstwa (np. oczka wodne), a istniejące należy zabezpieczyć przed dostępem dzikiego ptactwa;
- nie należy dokarmiać dzikiego ptactwa na terenie gospodarstwa (usunąć karmniki);

POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA CHOROBY
Zgłoszenie podejrzenia wystąpienia grypy ptaków, zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt jest obowiązkiem, którego niedopełnienie stanowi wykroczenie.

Drób – posiadacz drobiu powinien zawiadomić powiatowego lekarza weterynarii albo najbliższy podmiot świadczący usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej o wystąpieniu u drobiu następujących objawów klinicznych:

- zwiększona śmiertelność;
- znaczący spadek pobierania paszy i wody;
- objawy nerwowe takie jak: drgawki, skręt szyi, paraliż nóg i skrzydeł, niezdolność do ruchu;
- duszność;
- sinica i wybroczyny;
- biegunka;
- nagły spadek nieśności.

Ptaki dzikie – dzierżawcy lub zarządcy obwodów łowieckich zgłaszają powiatowemu lekarzowi weterynarii albo najbliższemu podmiotowi świadczącemu usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej przypadki zwiększonej śmiertelności dzikich ptaków.

W takiej sytuacji podejmowane są następujące kroki:

1. Zgłoszenie przypadku do służb weterynaryjnych. Po dokonaniu zgłoszenia – do czasu przybycia urzędowego lekarza weterynarii – posiadacz drobiu zobowiązany jest do:

- izolacji i strzeżenia w gospodarstwie wszystkich przebywających tam ptaków;
  - wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów z gospodarstwa, w szczególności mięsa, zwłok zwierzęcych, środków żywienia zwierząt, wody, ściółki, nawozów naturalnych;
  - nie wywożenia z gospodarstwa materiału biologicznego (nasienia, komórek jajowych, zarodków);
  - uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się ptaki podejrzane o zakażenie lub chorobę.
2. W przypadku stwierdzenia ogniska grypy ptaków, pod nadzorem urzędowym podejmowane są m. in. następujące działania:
- ustalenie strefy zakażenia – wyznacza się obszar zapowietrzony (w promieniu 3 km od ogniska) i obszar zagrożony (w promieniu 10 km od ogniska);
  - niezwłoczne zabicie drobiu lub innych ptaków w sposób wykluczający rozprzestrzenianie się grypy ptaków;
  - usunięcie zwłok drobiu lub innych ptaków oraz jaj znajdujących się w gospodarstwie;
  - zniszczenie lub obróbkę, w sposób zapewniający zniszczenie wirusa grypy ptaków, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, paszy oraz przedmiotów, które mogły zostać skażone wirusem grypy ptaków;
  - gospodarstwo, w którym stwierdzono grypę ptaków podlega oczyszczeniu i dezynfekcji przy użyciu odpowiednich preparatów biobójczych, które wykazują działanie unieszkodliwiające w stosunku do wirusa grypy ptaków.

3. Kontrola i monitoring na obszarze objętym ograniczeniami.

Ponowne umieszczenie zwierząt w gospodarstwie komercyjnym, w którym stwierdzono grypę ptaków, może nastąpić po upływie 21 dni od dnia zakończenia ostatecznego czyszczenia i odkażania.

ZNACZENIE I SKUTKI

Ptasia grypa może mieć poważne konsekwencje ekonomiczne, zwłaszcza dla przemysłu drobiarskiego, gdzie zarażenie ptaków może prowadzić do konieczności likwidacji

dużych stad. Ponadto, w przypadku niektórych szczepów wirusa, choroba może stanowić zagrożenie dla zdrowia publicznego. Choć ryzyko zarażenia ludzi jest bardzo niskie, to w przeszłości wystąpiły sporadyczne przypadki zakażeń, szczególnie w Azji.

ZAGROŻENIE DLA LUDZI

Jak dotychczas stwierdzono na świecie mniej niż 1000 przypadków zakażenia człowieka wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków podtypu H5N1. Są to sytuacje bardzo rzadkie i w praktyce ograniczone do ograniczonej grupy osób obsługujących zakażone stada bądź pracujących na fermach, gdzie stwierdzono zakażenie drobiu wirusem HPAI. Potencjał zoonotyczny (tzn. stopień zagrożenia dla zdrowia człowieka) wirusów grypy ptaków występujących w ostatnich latach w Europie jest niski, ale obserwowane są pewne oznaki wskazujące na stopniowy wzrost poziomu adaptacji dla ssaków, o czym świadczą przypadki u ssaków w kilku państwach na świecie (dane EFSA – pierwsze wzmianki 2023). Jak wskazuje EFSA, ryzyko przeniesienia zakażeń wirusami grypy ptaków na ludzi w dalszym ciągu określane jest jako niskie, a w odniesieniu do osób zawodowo zajmujących się drobiem i ptactwem dzikim niskie z potencjałem do średniego. U człowieka i w chwili obecnej nie ma podstaw do wprowadzania ponadstandardowych środków prewencyjnych w odniesieniu do ludzi.

W rozporządzeniu (UE) 2016/429 – Prawo o Zdrowiu Zwierząt (ang. Animal Health Law), ustanowiono ramy legislacyjne dotyczące zapobiegania chorobom przenoszonym się lub przenoszonym na zwierzęta lub na ludzi oraz ramy legislacyjne dotyczące zwalczania takich chorób. Wysoce zjadliwa grypa ptaków jest wymieniona w art. 9 ust. 1 lit. a) pkt (i) tego rozporządzenia, a w związku z tym wchodzi w zakres definicji choroby umieszczonej w wykazie w tym rozporządzeniu i podlega ustanowionym w nim przepisom dotyczącym zapobiegania chorobom i ich zwalczania. Ponadto w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2018/1882 (6) zdefiniowano choroby wymienione w wykazie kategorii A-E, a w załączniku do niego wymieniono wysoce zjadliwą grypę ptaków jako chorobę kategorii A, D i E w odniesieniu wyłącznie do ptaków. Powyższe oznacza, że w obecnie obowiązującym porządku prawnym nie ma podstaw do wdrażania procedur urzędowego zwalczania zakażeń wirusami grypy ptaków, stwierdzanych u innych gatunków zwierząt innych niż ptaki.

DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA ZA 2024 R.

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu prowadził działalność informacyjną w postaci informacji w mediach społecznościowych, szkoleń, pokazów, doradztwa grupowego, demonstracji, mailingu do klientów z bazy EPSU, konferencji, porad telefonicznych oraz tych udzielanych bezpośrednio rolnikom. W 2024 roku WODR przeprowadził 56 szkoleń i przeszkolił ponad 980 osób w temacie bioasekuracji, zasad jej przestrzegania oraz konsekwencji pojawienia się choroby w stadzie. Organizowano pokazy, w których wzięło łącznie udział ponad 20 osób. Odbyły się również 3 demonstracje w gospodarstwach. Udzielono około 30 porad (w formie rozmów telefonicznych, mailowych i bezpośredniego kontaktu). Zorganizowano również 4 pokazy dla 22 osób o prawidłowym dostosowaniu gospodarstwa do wymogów związanych z bioasekuracją. Można podsumować, że pomoc w temacie ptasiej grypy z Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu uzyskała prawie 1100 rolników. ■

MOJE STADO W PIGUŁCE – ZARZĄDZAJ KROWAMI Z RAPORTAMI PFHBIPM

*Chcesz taniej produkować mleko i ograniczyć straty?
Przeczytaj, co kryje się w raportach wynikowych RW-1 i RW-2,
które oferuje Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka.*

POLSKA FEDERACJA HODOWCÓW BYDŁA I PRODUCENTÓW MLEKA

Wiedza, prowadząca do bardziej efektywnej produkcji mleka to jedyna pewna inwestycja, w niepewnych czasach! Choć jak twierdzą ekonomiści, żywność będzie w przyszłości kartą przetargową i ci, którzy ją produkują, będą wygrani – to dzisiejsza sytuacja geopolityczna na świecie pociąga za sobą coraz bardziej nieprzewidywalne ceny skupu produktów rolnych i rosnące koszty produkcji, a to nie napawa optymizmem.

Dlaczego warto podstawić na sprawdzone informacje i lepsze zarządzanie. Najlepszą drogą do tego jest analiza danych w raportach wynikowych RW-1 i RW-2 PFHBiPM. Co zawierają? Odpowiadając na to pytanie, skupiamy się na najważniejszych kwestiach. Interpretacja pełnego zakresu informacji daleko przekracza ramy niniejszego artykułu.

STADO W PIGUŁCE

To nie przypadek, że zwierzęta będące pod oceną wartości użytkowej PFHBiPM wyprodukowały w 2023 r. szacunkowo ok. 3 tys. kg mleka więcej (przeciętnie 9150 kg mleka/rok) niż zwierzęta, które jej nie podlegały! To wynik, który obok poprawy dobrostanu i selekcji zwierząt, jest podyktowany także wysiłkiem włożonym w zakres informacji zawartych w raportach wynikowych PFHBiPM. Skład mleka to bowiem jeden z podstawowych wskaźników pokrycia zapotrzebowania zwierząt na składniki pokarmowe oraz ich statusu zdrowotnego.

Zacznijmy od Raportu RW-1, który jest skarbnicą wiedzy o produkcji mleka z punktu widzenia stada. Zawarte są tu m.in. informacje o liczbie krów ogółem w stadzie, krów dojnych z zarejestrowanym mlekiem na próbnym doju, produkcji mleka ogółem czy prognozowanej rocznej mleczności krów w stadzie (przy założeniu utrzymania średniej wydajności i udziału krów dojnych w stadzie).

Ważne informacje dotyczą też zmian parametrów w stosunku do wartości z poprzedniego próbnego doju, przeliczone na jeden miesiąc oraz średniej miesięcznej zmiany parametrów w stosunku do wartości na próbie 6 miesięcy wstecz. Mamy tu też stany zwierząt, tj. inwentaryzację stada na dzień bieżącej próby z podziałem na grupy wiekowo-produkcyjne.

LKS W MLEKU

Dalej przechodzimy do wyników ostatniego próbnego udoju oraz ostatnich dwunastu próbnego udojów. W gąszczu parametrów szczególne znaczenie ma m.in. liczba krów z LKS powyżej 200 tys./ml oraz ich procentowy udział w liczbie krów dojnych będących w danej fazie laktacji. Bardzo wymowny jest m.in. punkt „szacowane straty mleka, łącznie w całym stadzie” (w kg/dzień). Możemy się dowiedzieć, jakie są prognozowane straty mleka z powodu krów z wysokim LKS (mniejsza produkcja) i wydłużonych laktacji.

Istotnym ułatwieniem w interpretacji wyników są komunikaty kolorystyczne, które wskazują ocenę wartości danego parametru w stosunku do wskaźników referencyjnych. Przykładowo znakomity rezultat w przypadku LKS to zawartość poniżej 15% krów ze średnią wartością poniżej 200 tys./ml mleka do 160 dnia laktacji.

NA JAKIM ETAPIE JEST MOJE STADO?

W raporcie RW-1 znajdziemy również tabelę: „wydajność roczna, laktacyjna i życiowa krów” z ostatnich 12. miesięcy. To przeciętna wydajność mleka i jego składników od krowy w stadzie. Dane dotyczą ostatnich 365 dni dzielonych przez średnią liczbę krów utrzymywanych w stadzie w tym okresie.

W tabeli umieszczono także przeciętną wydajność mleka i jego składników dla całej populacji ocenianych krów na

terenie województwa i w skali Polski, dla laktacji (305-dniowej) oraz życiowej. Informacje dają możliwość porównania się i określenia, na jakim etapie rozwoju znajduje się nasze stado w stosunku do innych gospodarstw. Z kolei sam dół pierwszej strony raportu to miejsce na komunikaty, w tym o zagrożeniu ze strony ketozy czy podwyższonej LKS w mleku.

TRENDY W ZAKRESIE PARAMETRÓW

Druga strona raportu RW-1 zawiera sprawozdanie okresowe dotyczące wyników stada w zakresie kilku parametrów w tym m.in. wydajności dziennej mleka, zawartości tłuszczu i białka czy zawartości mocznika w mleku. Informacje są przedstawiane wraz z linią trendu w próbie w roku bieżącym oraz linią trendu w analogicznym okresie roku ubiegłego. Odczytać możemy też średni wynik i przyrost w ciągu miesiąca i ostatnich 6. miesięcy.

Ciekawostką może być porównanie aktualnej wartości cechy do wartości wskaźnika w całym gronie stad ocenianych w przypadku wydajności dziennej mleka, zawartości tłuszczu i białka oraz Indeksu Ekonomicznego użytych buhajów (dla HO/RW; rodzaj indeksu zależy od rasy, która jest dominująca w stadzie). Z kolei dla cech takich jak zawartość mocznika, dzień laktacji (krowy dojne) i LKS w mleku hodowca dysponuje informacją o wartościach zalecanych. Istotne są też komunikaty oceniającej aktualny stan stada i potencjalnie wskazujące na dany problem, np. „Przedłużone laktacje”.

UNIKATOWE KI!

Na koniec krótko o RW-2. Mamy w nim do dyspozycji szczegółową informację z wynikami oceny dla każdej krowy w stadzie indywidualnie. Tuż za danymi, identyfikującymi krowę podawane są wyniki w zakresie poszczególnych parametrów w ostatnich 12. próbnych udojach (ostatnie są pogrubione).

W ich obrębie możemy znaleźć szereg dodatkowych znaków graficznych, które mogą sygnalizować: wzrost LKS w aktualnym próbnym doju (dotychczas zdrowa krowa zachorowała na mastitis), podwyższony poziom LKS, który utrzymuje się od poprzedniej próby (dana krowa jest „chronicznie chora” na mastitis), spadek mleka (przekraczający 25% wartości z poprzedniej próby) czy w końcu – unikatowy w skali światowej „K!”, czyli podwyższony poziom ciał ketonowych w mleku, który wskazuje na prawdopodobieństwo ketozy.

Więcej informacji o raportach RW-1 i RW-2 PFHBiPM znajdziesz na stronie www.pfhb.pl, 2/2025 Hodowla i Chów Bydła oraz holstein.pl. ■

Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka to organizacja działająca na rzecz rozwoju hodowli krów mlecznych w Polsce. Naszym celem jest reprezentowanie interesów i obrona praw członków, w tym podejmowanie strategicznych działań związanych z hodowlą bydła i produkcją mleka. Swoje cele realizuje m.in. poprzez prowadzenie oceny wartości użytkowej bydła mlecznego i mięsno-mlecznego, ksiąg bydła i dokumentacji hodowlanej, laboratoriów oceny mleka i genetyki bydła, a także wdrażanie nowoczesnych metod w dziedzinie hodowli bydła i produkcji mleka. Zajmujemy się też szeroko działalnością doradcą i szkoleniową, której celem jest poprawa efektywności i ekonomiki produkcji mleka.

CZAS NA POLSKI FSDN

Od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej, czyli 1 maja 2004 roku w Polsce prowadzona jest rachunkowość rolna w systemie Polski FADN. Po dwóch dekadach system ten ma zostać zmieniony na PL FSDN.

JAROSŁAW MARCINKOWSKI | DZIAŁ EKONOMIKI I ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM ROLNYM

Rolnicy z Wielkopolski stanowili największą liczbę uczestników systemu FADN (Farm Accountancy Data Network). Do końca 2024 roku dane były zbierane z 1677 gospodarstw rolnych. Jednak po 20 latach PL FADN ma się przekształcić w PL FSDN (Farm Sustainability Data Network). Zmiana ta wynika przede wszystkim z wprowadzenia do zbioru danych, poza ekonomicznymi, także środowiskowych i społecznych.

Z kolei w porównaniu z programami nastawionymi na bezpośredni transfer pieniędzy do rolników (dopłaty obszarowe) czy też w postaci różnych innych programów nastawionych na częściowy zwrot ponoszonych przez rolnika kosztów na inwestycję realizowaną w danym gospodarstwie rolnym, Polski FADN prowadzony był jakby w ich cieniu. Niemniej cele jakie postawiono Polskiemu FADN i w kolejnej perspektywie PL FSDN dla polskiego rolnictwa są równie istotne jak bezpośrednia pomoc finansowa.

POLSKI FADN JAKO PODSTAWA PL FSDN

Zbieranie danych rachunkowych z gospodarstw rolnych w systemie Polski FADN rozpoczęło się jeszcze przed oficjalnym ogłoszeniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, tj. już od 1 stycznia 2004 roku. Jak podkreślał jego główny twórca dr Lech Goraj, bez zaangażowania doradców z Ośrodków Doradztwa Rolniczego w Polsce uruchomienie systemu rachunkowości rolnej Polski FADN nie byłoby możliwe, a jego realizacja nie trwałaby nieprzerwanie przez 20 lat do końca 2024 roku. Z kolei rok 2025 będzie okresem, w którym dane będą opracowywane jeszcze w ramach PL FADN, gdyż dotyczą roku 2024, a zbierane już będą w ramach PL FSDN.

Polski FADN jest integralną częścią FADN, tj. Sieci Danych Rachunkowych Gospodarstw Rolnych, która funkcjonuje w państwach członkowskich Unii Europejskiej od 15 czerwca 1965 roku. Początkowo w sześciu państwach założycielskich Wspólnoty, a obecnie we wszystkich państwach członkowskich UE.

Do głównych odbiorców informacji o gospodarstwach rolnych dostarczanych przez FADN należą instytucje Wspólnoty, a w szczególności Komisja Europejska. W dostarczaniu tych informacji celem nie jest statystyka dotycząca rolnictwa w ogóle, ale dochody i sytuacja finansowa różnych gospodarstw rolnych.

Na uwagę zasługuje to, że FADN opiera się na danych rachunkowych pochodzących z rachunkowości realizowanej w konwencji rachunkowości tzw. zarządczej, która w odróżnieniu od finansowej chce jak najbardziej wiernie odzwierciedlić sytuację gospodarstwa rolnego. Taki wybór konwencji rachunkowości podyktowany był chęcią podejmowania decyzji jak najbardziej adekwatnych do rzeczywistej sytuacji gospodarstw rolnych.

Baza danych FADN ma podstawowy udział w opracowywaniu analiz i oceny skutków działań projektowanych na potrzeby reformowania Wspólnej Polityki Rolnej. Zharmonizowany system badań reprezentacyjnych, wykorzystujący precyzyjnie zdefiniowane pojęcia z dokładnie opracowaną metodą wyboru próby gospodarstw oraz przejrzystymi procedurami kontrolnymi sprawia, że użyteczność FADN jest wysoka.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej spowodowało, że Polska została zobligowana do wdrożenia takiego właśnie systemu, który ma na celu: określanie rocznych dochodów gospodarstw rolnych, dokonywanie analiz ekonomicznych gospodarstw rolnych oraz ocenę sytuacji ekonomicznej w rolnictwie i na rynkach rolnych. Jednak w Polsce dla FADN została wprowadzona nazwa robocza, tj. Polski FADN.

CEL I ZADANIA SYSTEMU PL FADN/FSDN

Głównym celem polskiego systemu jest dostarczanie danych rachunkowych z reprezentatywnej próby gospodarstw rolnych do FADN. Dane te są przekazywane w postaci sprawozdań z gospodarstwa rolnego i mają jednolitą, określoną prawem strukturę.

Z kolei do pośrednich celów powyższego systemu należy dostarczanie danych do ośrodków decyzyjnych władz polski, organizacji przedstawicielskich rolników, dla środowiska naukowego – badawczego oraz doradczego, jak i samym rolnikom.

Dostarczanie danych o sytuacji finansowej gospodarstw rolnych jest istotne zarówno dla Komisji Europejskiej, jak i władz polski. Zatem taki system zbierania danych rachunkowych, jakim jest Polski FADN/FSDN musi z jednej strony gwarantować wysoką jakość (wiarygodność) danych, a z drugiej strony w sposób bezwzględny gwarantować rolnikom (uczestnikom systemu) anonimowość.

Gwarantują to m.in. jego trzy podstawowe zasady:

- rolnik dobrowolnie uczestniczy w systemie FADN/FSDN,
- dane z gospodarstw rolnych dostarczane do Komisji Europejskiej są traktowane jako ściśle tajne,
- danych nie można wykorzystywać dla celów podatkowych, a tylko dla potrzeb FADN/FSDN.

Poza tym na uwagę zasługuje to, że dla potrzeb polskiego FADN/FSDN analizowane są dane dotyczące wyłącznie gospodarstwa rolnego. Tradycyjnie gospodarstwa zwykło się klasyfikować np. według powierzchni ogólnej gospodarstw lub użytków rolnych. Natomiast w FADN/FSDN klasyfikacja gospodarstw odbywa się według parametrów ekonomicznych. Stąd poprzez udział różnych gospodarstw rolnych uczestniczących w Polskim FADN/FSDN należy rozumieć gospodarstwa rolne, które zostały pogrupowane

według dwóch kryteriów, tj. wielkości ekonomicznej i typu rolniczego.

W Polsce ogółem w systemie Polski FADN do końca 2024 roku uczestniczyło ok. 11 000 gospodarstw rolnych, a od 2025 roku, ale już w ramach PL FSDN, będzie to 9000 gospodarstw.

POZYSKIWIWANIE DANYCH RACHUNKOWYCH

W Wielkopolsce liczba rolników uczestniczących w systemie PL FADN do końca 2024 roku wynosiła 1677. Należy w tym miejscu podkreślić, że liczba gospodarstw w próbie Polskiego FADN w Wielkopolsce jest większa od liczby gospodarstw w takich krajach Unii Europejskiej jak: Belgia (1070), Estonia (663), Irlandia (903), Cypr (506), Łotwa (1000), Litwa (1127), Luksemburg (450), Malta (522), Słowenia (884), Słowacja (562), Finlandia (764), Szwecja (1026), Chorwacja (1238). Podobna sytuacja się utrzyma w 2025 roku pomimo zmniejszenia liczby gospodarstw do 1256 w PL FSDN.

Zanim dane z gospodarstw rolnych z Wielkopolski trafią do Komisji Wspólnot Europejskich, czyli do Brukseli, zbierane są przez współpracujących z rolnikami doradców (rachmistrzów) Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Dalej dane te (poprzez system RDR) przekazywane są do Agencji Łącznikowej FADN, czyli do Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie. Ostatecznie dane trafiają do Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa w Brukseli. Nad całością Polskiego FADN w Polsce czuwa Komitet Krajowy FADN w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie.

W przypadku PL FSDN, na jego czele będzie stał Komitet Krajowy do spraw Unijnej Sieci Danych Dotyczących Zrównoważenia Gospodarstw Rolnych, czyli Komitet Krajowy ds. PL FSDN. Zadania państwa członkowskiego w zakresie PL FSDN wykonuje Agencja Łącznikowa, którą w dalszym ciągu jest Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy. Zawiera ona umowy z Wojewódzkimi Ośrodkami Doradztwa Rolniczego na zbieranie danych PL FSDN z gospodarstw rolnych. Jednak podstawą zarówno jednego, jak i drugiego systemu są gospodarstwa rolne, z których są zbierane dane.

Każdemu gospodarstwu rolnemu uczestniczącemu w Polskim FADN/FSDN został przypisany określony numer identyfikacyjny (8 cyfr), czyli tzw. NIG, który gwarantuje anonimowość. Poza tym, w celu umożliwienia rozpoznania poszczególnych gospodarstw, Komisja Europejska oraz wszyscy inni mogą publikować uśrednione wyniki z grupy składającej się z co najmniej 15 gospodarstw rolnych.

W Wielkopolsce koordynacją systemu rachunkowości Polski FADN/FSDN w WODR w Poznaniu zajmują się specjaliści Działu Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem. Proces dostarczania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych podzielony jest na dwa etapy.

W pierwszym etapie odbywa się zbieranie danych w ciągu roku poprzez zapisywanie ich w specjalnie przygotowanych książkach rachunkowych. Z kolei w drugim etapie z pomocą przychodzi technika komputerowa, dzięki której doradcy mogą wprowadzić dane do programu poprzez system RDR. W wyniku tych działań dochodzi do ostatecznego opracowania danych.

Do roku 2025 było dwadzieścia jeden okresów zbierania danych, a dwadzieścia jeśli chodzi o ich ostateczne opracowanie. Bezpośrednim produktem jaki powstaje po opracowaniu danych jest Raport Indywidualny gospodarstwa rolnego oraz Raport dynamiczny. Raporty te przekazywane są każdemu rolnikowi uczestniczącemu w systemie Polski FADN.

Z kolei rok 2025 jest pierwszym rokiem zbierania danych w ramach PL FSDN, który stanowi kontynuację działań podjętych w ramach PL FADN.

Warunki i korzyści dołączenia do systemu rachunkowości rolnej PL FADN/FSDN

Liczba gospodarstw rolnych – uczestników systemu Polski FADN/FSDN dla każdego województwa jest ściśle określona i dla województwa wielkopolskiego wynosi w 2025 roku 1256, a były lata, w których liczba ta wynosiła 2000 gospodarstw rolnych (lata 2008 i 2009).

Na przestrzeni danego roku nie ma możliwości wejścia gospodarstwa rolnego do systemu. Jeśli zdarzy się, że gospodarstwo rolne wypadnie, na jego miejsce z początkiem kolejnego roku może wejść nowe gospodarstwo. Pod warunkiem, że spełni wymagane warunki wejścia do systemu Polski FSDN.

Uczestnictwo w systemie zbierania danych w ramach PL FADN, a od 2025 roku w ramach PL FSDN, wiąże się z określonymi korzyściami dla rolnika. Można do nich zaliczyć:

- uzyskanie „czarno na białym” sytuacji ekonomiczno-finansowej gospodarstwa rolnego, co jest niezbędne w jego zarządzaniu,
- poprzez możliwość częstszego kontaktu z doradcą istnieje realna pomoc w zarządzaniu gospodarstwem rolnym,
- podwyższenie wiedzy ekonomicznej rolnika,
- nabranie „rutyny księgowej” poprzez systematyczne gromadzenie danych, faktur, co stanowi kapitalne przygotowanie do przejścia gospodarstwa rolnego do rozliczania się z podatku VAT na zasadach ogólnych,
- uporządkowanie zbierania danych prowadzi także do wydzielenia specjalnego miejsca do ich gromadzenia,
- zainteresowanie i zaangażowanie się w proces zbierania danych innych członków rodziny rolnika, co może przetransmitować się w autentyczną pomoc w zarządzaniu gospodarstwem rolnym,
- możliwość porównania swojego gospodarstwa na tle innych gospodarstw po określeniu tzw. kryteriów podobieństwa, w celu wyciągnięcia stosownych wniosków.

Nabór gospodarstw do systemu PL FSDN odbywa się na przełomie roku obrachunkowego. Stąd rolnicy, którzy chcieliby zostać jego uczestnikami, mogą zgłaszać się do „swojego” doradcy nawet w ciągu roku, w celu określenia, czy są wolne miejsca i czy ich gospodarstwo spełnia warunki uczestnictwa. W tym celu przeprowadzana jest krótka ankieta dotycząca produkcji w gospodarstwie rolnym dla określenia wielkości ekonomicznej i typu produkcyjnego. Pełną informację nt. Polskiego FADN wraz opracowanymi do tej pory publikacjami można znaleźć na stornie internetowej fadn.pl.

KIERUNEK: ZRÓWNOWAŻONE ROLNICTWO

W systemie PL FSDN zakres gromadzonych danych jest szerszy niż w dotychczasowym PL FADN. Dane zbierane w ramach PL FSDN obejmują nie tylko wymiar gospodarczy, ale także środowiskowy oraz społeczny i mogą być wykorzystywane do oceny dodatkowych aspektów związanych z poziomem zrównoważenia rolnictwa Unii Europejskiej. Należy zaznaczyć, podając za Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu, że główną ideą rolnictwa zrównoważonego jest nie tylko czerpanie maksimum zysków z uprawy i hodowli, ale także jednoczesne zadbanie o środowisko i przyszłość. Nie tylko swoją, ale i następnych pokoleń. ■

HYDROPONIKA W UPRAWIE ROŚLIN DOMOWYCH I W OGRODACH PRZYDOMOWYCH

Hydroponika jest jednym ze sposobów uprawy roślin, zarówno w domu jak i na balkonach, tarasach czy w ogrodach przydomowych oraz na dużą skalę najczęściej w ogrodnictwie pod osłonami. Nie wymaga ziemi jako podłoża i dzięki temu jest sposobem sprawdzającym się w warunkach, gdzie trudno jest o podłoże organiczne lub jako hobby w uprawie na małą skalę.

KATARZYNA KOWALSKA | DORADCA WODR W POWIECIE JAROCIŃSKIM

Okazuje się, że rośliny, aby były zdrowe i odpowiednio rosły niekoniecznie muszą być uprawiane klasycznie w glebie. Konieczne jest jednak zapewnienie stałego dostępu do substancji odżywczych i wody. Te elementy idealnie łączą się właśnie w uprawie hydroponicznej. Hydroponika jest metodą uprawy roślin w środowisku wodnym z dodatkiem odpowiedniego nawozu bogatego w makroskładniki w postaci: azotu, fosforu, potasu, magnezu, wapnia i siarki, a także w mikro-składniki takie jak: mangan, miedź, żelazo, cynk, bor, molibden i oczywiście bardzo potrzebny w uprawie wielu roślin chlor.

Wydawać by się mogło, że uprawa hydroponiczna jest czymś trudnym i nie sposób samemu ją rozpocząć. Nic bardziej mylnego. Aby wypróbować ten system w domu potrzebne nam będzie tak zwany zestaw startowy do hydroponiki, może być gotowy lub skompletowany samodzielnie. Kompletując taki zestaw samodzielnie, potrzebne nam będą następujące elementy:

- specjalna doniczka z dużymi otworami, może być po zakupionych sadzonkach roślin najlepiej wodnych;
- osłonka, którą często posiadamy pod warunkiem, że jest nieco większa od doniczki;
- tester poziomu pH roztworu i papierki lakmusowe;
- wskaźnik mierzący poziom wody w osłonce zewnętrznej;
- oraz co najważniejsze odpowiednie gotowe podłoże w postaci keramzytu, perlitu lub pumeksu.

Wybór podłoża zależy od naszych upodobań i każde ma swoje zalety. Keramzyt zapewnia korzeniom swobodny dostęp do powietrza i zapobiega zalaniu roślin, pumeks natomiast zapewnia ochronę przed rozwojem chorób grzybowych, jest gwarantem odpowiedniej wilgotności, jest jednym z najlepiej pobierających składniki odżywcze podłoża. Bardzo chłonnym podłożem okazuje się być perlit, który dzięki swej ogromnej chłonności chroni roślinę przed przelaniem. Równie dobrym rozwiązaniem jest stosowanie mieszanki z wymienionych powyżej rodzajów podłoża. Oczywiście konieczny jest zakup roztworu lub koncentratu do sporządzania roztworu zawierającego mikro i makro składniki potrzebne do prawidłowego rozwoju roślin. Koncentraty i roztwory dostępne są najczęściej w sklepach ogrodniczych. Uprawę bez gleby na małą skalę zaleca się stosować

na początek na balkonach i w mieszkaniu, kiedy nabierzemy doświadczenia można próbować w ogrodzie w odpowiednich pojemnikach. Nie sposób nie wspomnieć o zaletach tej uprawy, do których z pewnością należy szybki wzrost, uniwersalność metody, oszczędność miejsca czy ochrona przed wieloma chorobami i szkodnikami. Ogromną zaletą jest również to, że w tym systemie uprawy rośliny mają znacznie łatwiejszy dostęp do wody i pobieranych z niej substancji odżywczych, system korzeniowy roślin nie rozrasta się nadmiernie i rośliny są zdecydowanie zdrowsze i silniejsze. Jeśli chodzi o rośliny, to prawie wszystkie nadają się do uprawy hydroponicznej, jednak dla początkujących najlepsze są rośliny ozdobne wieloletnie np. monstera czy fikusy czy przedstawiona na zdjęciu maranta. Bardzo dobrze sprawdzają się wszelkiego rodzaju zioła, natomiast z warzyw idealne są różne odmiany sałat, jarmuż, papryka czy szpinak. Ważna jest codzienna pielęgnacja i sprawdzanie stanu naszych roślin, dzięki temu możemy doprowadzić nasze umiejętności do perfekcji. Jeśli już opanujemy najprostszy system uprawy bez gleby, to możemy pokusić się o udoskonalenie hydroponiki w systemie Bubblers, którego podstawą jest pojemnik z pompką produkującą tlen i kamienie wytwarzające bąbelki. Jest to system doskonały do uprawy warzyw. Do wyboru mamy profesjonalne zestawy gotowe do nabycia w sklepach specjalistycznych. W ich skład wchodzi pojemniki, zbiorniki z roztworem i systemem rozprowadzającym roztwór i wodę. Systemy takie same cyklicznie nawadniają i nawożą, ograniczając pielęgnację i kontrolę uprawy do niezbędnego minimum. Jeżeli chodzi o koszty związane z zakupem odpowiedniego systemu, to już zależy od wysokości budżetu, jakim dysponujemy. Na rynku z pewnością są dostępne te na naszą kieszeń. Można również spróbować skonstruować najprostszy zestaw z tego, co mamy, dokupując nawóz, wskaźnik wody i pehametr. Nadchodzi wiosna, więc to najlepszy czas, aby podjąć się tego, wbrew pozorom, dość łatwego sposobu uprawy ulubionych roślin. ■

Źródła:
www.florapoint.pl
www.canna.com

fot. Freepik

ROLNIKU PAMIĘTAJ O WAŻNYCH TERMINACH

OLIWIA WALICHT | DZIAŁ EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

TERMIN	WAŻNE INFORMACJE
bezterminowo	Bezpłatna aplikacja eDWIN ułatwiająca codzienną pracę na polu, jest już całkowicie dostępna. Pomysłodawcą utworzenia platformy eDWIN był Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Platforma jest darmowa i dostępna dla wszystkich chętnych na komputerach oraz jako aplikacja na urządzeniach mobilnych. Na platformie znajdują się cztery usługi: Wirtualne Gospodarstwo, Udostępnianie danych meteorologicznych, Śledzenie pochodzenia produktu oraz Raportowanie zagrożeń. Szczegóły i aplikacja na stronie: https://www.edwin.gov.pl/
do 21.03.2025	Wszyscy rolnicy realizujących ekoschemat: Dobrostan zwierząt i wnoszący o przyznanie płatności dobrostanowej za 2024 r. zobowiązani są do odbycia bezpłatnego, jednorazowego szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków w produkcji zwierzęcej. Po ukończeniu szkolenia rolnik otrzyma zaświadczenie, które trzeba złożyć do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w terminie do 21 marca 2025 r.
do 31.03.2025	"W 2025 roku Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) mają obowiązek rozliczenia podatku CIT za 2024 rok do 31 marca 2025 r. Podobnie jak w poprzednich latach, KGW, które osiągnęły dochód podlegający opodatkowaniu, będą zobowiązane do złożenia deklaracji CIT-8. Jeśli KGW nie uzyskało dochodów podlegających opodatkowaniu, lub wszystkie dochody zostały przeznaczone na działalność statutową (np. działalność na rzecz lokalnej społeczności), mogą skorzystać ze zwolnienia z CIT. W takim przypadku, KGW nie muszą składać deklaracji podatkowej CIT-8."
od 01.03.2025	Przypominamy, że zgodnie z obowiązującymi przepisami z dniem 1 marca możliwe jest stosowanie nawozów naturalnych. Należy jednak pamiętać, że bez względu na obowiązujące terminy jest zakaz stosowania nawozów na glebach zalanych wodą, nasyconych wodą, przykryty śniegiem lub zamrożonych. Ponadto płynnych nawozów naturalnych (gnojowica, gnojówka) nie wolno stosować podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi.
do 06.03.2025	Przypominamy, że nabór wniosków w programie Mój Prąd 6.0 trwa do 6 marca 2025 lub do wyczerpania środków. Szczegóły: https://mojprad.gov.pl/

WARTO WIEDZIEĆ

WODR organizuje bezpłatne szkolenie dla wszystkich rolników realizujących interwencję dotyczącą dobrostanu zwierząt, którzy zgodnie z ustawą o PS WPR 2023-2027 zobowiązani są do jednorazowego odbycia szkolenia z zakresu metod ograniczających stosowanie antybiotyków w produkcji zwierzęcej, po którym otrzymają zaświadczenie o ukończeniu szkolenia. Wymóg ten obowiązuje od 2024 roku. Takie szkolenie trzeba odbyć do 14 marca 2025 roku, a zaświadczenie o jego ukończeniu trzeba złożyć do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do 21 marca 2025 r.

Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2024 r. poz. 630.) nakłada na użytkowników obowiązek posiadania uprawnień do stosowania środków ochrony roślin.

Przypominamy, że użytkownicy środków ochrony roślin są zobowiązani do cyklicznych szkoleń uzupełniających, bo po upływie 5 lat wydane zaświadczenie traci swoją ważność.

WODR w Poznaniu organizuje szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin: dwudniowe szkolenia podstawowe oraz jednodniowe szkolenia uzupełniające w zakresie **środków ochrony roślin sprzętem naziemnym, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie oraz metodą fumigacji.**

WODR organizuje bezpłatne szkolenia dla rolników. Wykaz dostępny jest i na bieżąco aktualizowany na stronie internetowej www.wodr.poznan.pl w zakładce wydarzenia. Zaświadczenia tych spotkań wydawane są ze szkoleń podstawowych.

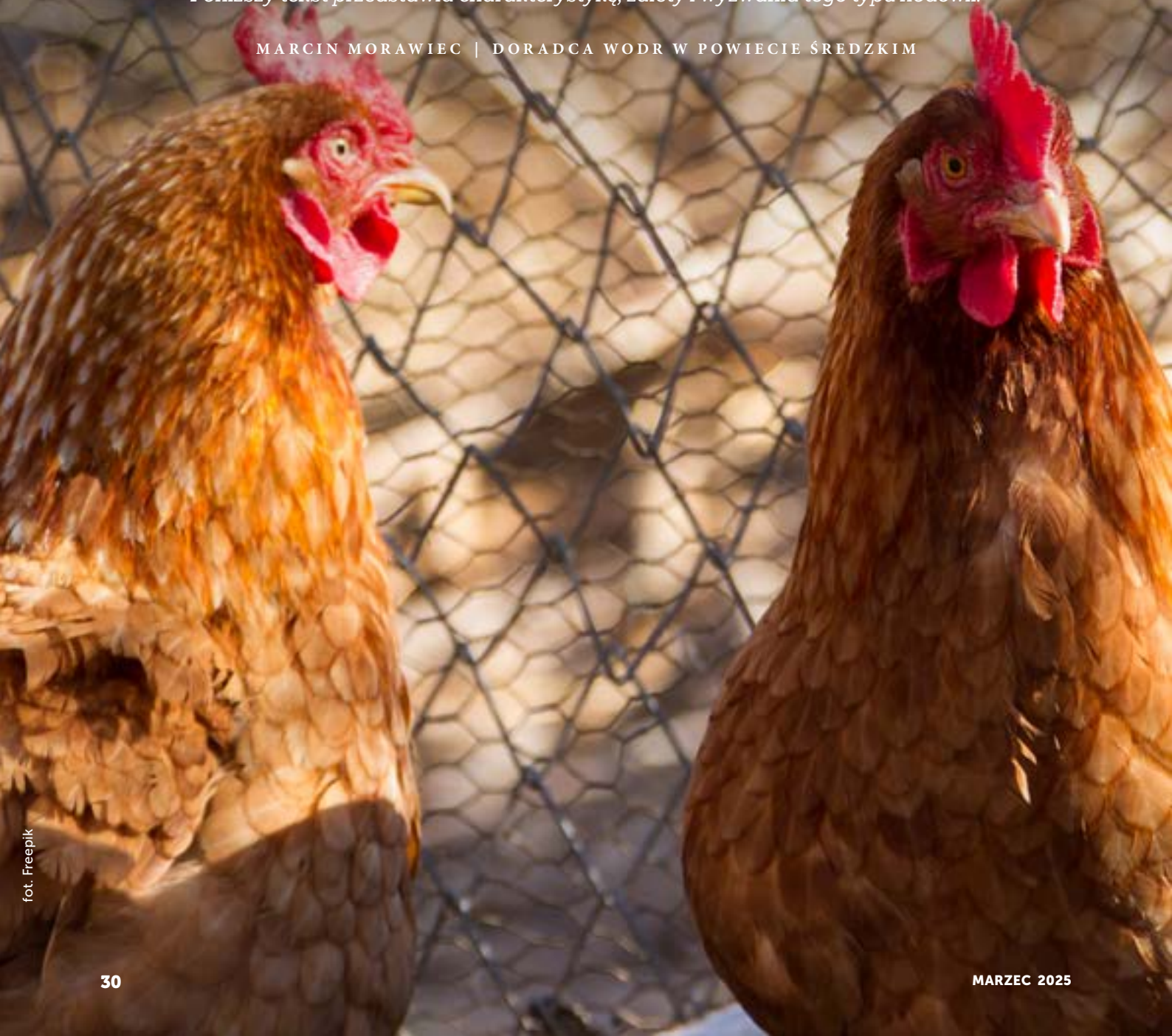
Od 24.03.2025 ruszają Szkolenia podstawowe dla rolników w ramach interwencji I.14.1 Doskonalenie zawodowe rolników, Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Szkolenia z tematyki Wapnowanie i zakwaszenie gleb oraz Współpraca rolników odbywać się będą na terenie wybranych gmin w całej wielkopolsce. Na stronie wodr.poznan.pl można znaleźć szczegółowe informacje.

Od 15 marca 2025 planowany jest nabór wniosków o dopłaty bezpośrednie i obszarowe. Doradcy Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego świadczą usługi w zakresie wypełniania wniosków, a także przygotowywania innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się w wsparcie finansowe z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - zgodnie z cennikiem Ośrodka.

WOLIEROWA HODOWLA DROBIU – NOWOCZESNE PODEJŚCIE DO PRODUKCJI JAJ I MIĘSA DROBIOWEGO

Wolierowa hodowla drobiu stanowi coraz bardziej popularny system chowu, łączący zalety intensywnej produkcji z dobrostanem zwierząt. W dobie wzrastającej świadomości ekologicznej i etycznej, konsumenci poszukują produktów pochodzących z humanitarnych warunków. Hodowcy, odpowiadając na te potrzeby, coraz częściej decydują się na inwestycje w systemy wolierowe. Poniższy tekst przedstawia charakterystykę, zalety i wyzwania tego typu hodowli.

MARCIN MORAWIEC | DORADCA WODR W POWIECIE ŚREDZKIM

CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU WOLIEROWEGO

System wolierowy to rozwiązanie, które zapewnia ptakom większą przestrzeń do poruszania się w porównaniu z tradycyjnymi klatkami. W takim systemie kury mają dostęp do kilku poziomów w obrębie zamkniętej przestrzeni, co pozwala im na realizację naturalnych zachowań, takich jak grzebanie, rozprostowywanie skrzydeł czy grzędowanie. Woliera może być częściowo otwarta, umożliwiając ptakom wyjście na świeże powietrze, lub całkowicie zamknięta, co ma miejsce w przypadku obiektów zlokalizowanych w klimatach niesprzyjających hodowli na zewnątrz.

Typowa woliera wyposażona jest w gniazda do znoszenia jaj, poidła i karmidła rozmieszczone w sposób umożliwiający swobodny dostęp dla wszystkich ptaków. Podłogi są często wyścielone specjalnymi matami lub ściółką, co wspiera zdrowie stóp ptaków i redukuje ryzyko urazów.

ZALETY HODOWLI WOLIEROWEJ

1. Poprawa dobrostanu zwierząt System wolierowy stawia na zapewnienie ptakom warunków zbliżonych do naturalnych, co wpływa korzystnie na ich zdrowie fizyczne i psychiczne. Ptaki są mniej narażone na stres, co z kolei przekłada się na wyższą jakość produkowanych jaj i mięsa.
2. Spełnienie wymogów prawnych i standardów etycznych Wiele krajów wprowadza regulacje ograniczające lub zakazujące stosowania tradycyjnych klatek w hodowli drobiu. System wolierowy jest w pełni zgodny z normami Unii Europejskiej, które promują alternatywne metody chowu.
3. Lepsza jakość produktu Jaja i mięso pochodzące z wolier charakteryzują się wyższymi walorami smakowymi i zdrowotnymi. Konsumentci często postrzegają takie produkty jako bardziej naturalne i ekologiczne.
4. Elastyczność w zarządzaniu W porównaniu do chowu ściółkowego lub wolnowybiegowego, system wolierowy pozwala na lepsze monitorowanie stanu zdrowia ptaków oraz efektywności produkcji.

WYZWANIA W SYSTEMIE WOLIEROWYM

1. Wyższe koszty inwestycyjne Wolierowa hodowla wymaga zaawansowanej infrastruktury i nowoczesnych technologii. Koszty budowy oraz wyposażenia obiektów są znacznie wyższe niż w przypadku tradycyjnych klatek.
2. Ryzyko chorób Większa swoboda ruchu i zagęszczenie ptaków w systemie wolierowym mogą sprzyjać rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych. Wymaga to regularnych kontroli weterynaryjnych i stosowania skutecznych procedur bioasekuracji.
3. Zarządzanie zachowaniami stadnymi Ptaki mające większą swobodę ruchu mogą wykazywać zachowania agresywne, takie jak dziobanie. Konieczne jest odpowiednie projektowanie wolier oraz monitorowanie zachowań ptaków w celu minimalizowania ryzyka urazów.
4. Wpływ na środowisko Chociaż system wolierowy jest bardziej ekologiczny niż tradycyjne metody, nadal generuje odpady, takie jak obornik czy niezjedzona pasza. Wymaga to odpowiedniego zarządzania, aby minimalizować negatywny wpływ na środowisko naturalne.

PERSPEKTYWY ROZWOJU

Systemy wolierowe zyskują na znaczeniu w branży drobiarskiej, a ich popularność będzie prawdopodobnie rosła w najbliższych latach. Innowacje technologiczne, takie jak automatyczne systemy monitorowania zdrowia ptaków, wydajne systemy karmienia czy ekologiczne rozwiązania w zarządzaniu odpadami, mogą przyczynić się do dalszego rozwoju tego rodzaju hodowli.

PODSUMOWANIE

Wolierowa hodowla drobiu łączy zalety intensywnej produkcji z podwyższonym poziomem dobrostanu zwierząt. Chociaż wdrożenie takiego systemu wiąże się z wyższymi kosztami i określonymi wyzwaniami, korzyści wynikające z jego stosowania są niezaprzeczalne. W obliczu zmieniających się wymagań konsumentów oraz rosnącego znaczenia etyki w produkcji żywności, system wolierowy staje się standardem nowoczesnej hodowli drobiu. ■

NOTOWANIA CEN

PRODUKTÓW ROLNICZYCH I ŚRODKÓW DO PRODUKCJI ROLNEJ W WIELKOPOLSCE

EWA WILCZEK | DZIAŁ EKONOMIKI I ZARZĄDZANIA GOSPODARSTWEM ROLNYM

Targowisko, luty 2025										
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żyto paszowe	zł/dt	69,00	66,48	66,00		70,00	70,00	68,71	70,00	68,60
Pszenica paszowa	zł/dt	92,00	89,00	88,00		90,00	91,00	91,00	92,00	90,43
Jęczmień paszowy	zł/dt	83,00	79,00	82,50		80,00	83,00	82,05	83,00	81,79
Pszenżyto	zł/dt	83,00	79,00	82,00		80,00	81,00	80,00	82,50	81,07
Mieszanka zbożowa	zł/dt	73,00	72,07			73,00	72,50	71,00	73,00	72,43
Ziemniaki jadalne	zł/kg	2,40	2,44	2,40	2,65	2,60	2,40	2,45	2,60	2,49
Marchew jadalna	zł/kg	3,40	3,80	3,80	3,63	3,80	3,50	3,40	3,43	3,60
Pietruszka korzeń	zł/kg	7,63	7,75	7,95	7,90	7,90	7,67	7,60	7,83	7,78
Buraczki czerwone	zł/kg	3,25	3,35	3,30	3,00	3,30	3,00	3,00	3,17	3,17
Seler	zł/kg	7,30	7,30	7,67	7,25	7,70	7,50	7,25	7,25	7,40
Por	zł/kg	8,50	8,00	8,50	8,15	8,50	8,40	8,32	8,17	8,32
Pomidory	zł/kg	15,00	14,75	13,33	12,00	13,07	12,00			13,36
Ogórki	zł/kg	10,00	9,40	10,00	9,00		9,50			9,58
Prosię (15 kg)	zł/szt		225,00		220,00					222,50
Cielę (40kg)	zł/szt	1300,00	1350,00							1325,00
Krowy	zł/szt		4500,00							4500,00
Jaja	zł/szt	1,10	1,15	1,13	0,98	1,15	1,15	1,12	1,13	1,11
Ziemniaki jadalne wczesne	zł/dt	2,20								2,20
Kapusta biała	zł/kg	3,00	3,60	3,57	3,10	3,00	3,60	3,53	3,33	3,34
Jabłka deserowe	zł/kg	4,80	4,28	4,70	4,58	4,70	4,42	4,20	4,33	4,50
Truskawki	zł/kg	40,00								
Pomidory spod osłon - malinowe	zł/kg	25,00		25,00	24,50			26,00		25,13
Ogórki spod osłon - długie	zł/kg	16,33			16,00		15,90	14,50	16,50	15,85

Przedsiębiorstwa zbożowo-młynarskie i zakłady przetwórcze, luty 2025										
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żyto konsumpcyjne	zł/dt	73,00	69,00	70,00	71,91	72,76		69,00	68,00	70,52
Pszenica konsumpcyjna	zł/dt	95,00	95,00	96,00	97,00	98,19	99,00	99,03	97,20	97,05
Jęczmień konsumpcyjny	zł/dt	73,00	70,00	71,50	71,40	73,00		72,00	71,18	71,72
Pszenica paszowa	zł/dt	89,72	87,00	87,00	88,00	91,40	89,67	90,30	88,37	88,93
Żyto paszowe	zł/dt	65,00	60,00	66,00	60,91	65,00	65,00	63,33	60,00	63,16
Jęczmień paszowy	zł/dt	76,00	73,00	75,00	74,00	76,00	76,00	74,27	74,00	74,78
Pszenżyto	zł/dt	81,16	79,00	80,00	80,92	80,88	81,33	80,00	82,00	80,66
Owies	zł/dt	73,03	71,00	71,50	75,02	75,00		73,00	73,80	73,19
Kukurydza na ziarno	zł/dt	77,00		77,00	74,00	77,00		75,00	76,00	76,00
Groch	zł/dt	112,35			110,00	114,49				112,28
Mak	zł/dt									
Gryka	zł/dt				156,00					156,00
Łubin słodki	zł/dt	117,70			115,00	115,56				116,09
Ziemniaki przemysłowe	zł/dt	31,00								31,00

Ustugi,				
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
1 godz. najmu pracownika	zł/h	33,00	38,25	34,00
Orka pługiem 3-skib ciągnik do 60 KM	zł/h	240,00	240,00	250,00
Orka pługiem 3-skib ciągnik pow. 60 KM	zł/h	340,00	310,00	316,67
Podorywka	zł/h	220,00	220,00	210,00
Kultywatorowanie	zł/h	205,00	193,00	200,00
Talerzowanie	zł/h	230,00	205,00	210,00
Bronowanie	zł/h	200,00	190,00	180,00
Agregat uprawowy	zł/h	240,00	220,00	225,00
Agregat uprawowo-siewny	zł/h	285,00	280,00	270,00
Siew siewnikiem zbożowym	zł/h	230,00	215,00	215,00
Siew siewnikiem punktowym	zł/h	230,00	225,00	194,17
Sadzenie ziemniaków	zł/h		200,00	215,00
Roztrząsacz obornika+ladowacz	zł/h	375,00	373,33	375,00
Rozsiewacz wapna	zł/h	215,00	200,00	195,00
Opryskiwacz zawieszany	zł/h	165,00	140,00	151,67
Kosiarka rotacyjna	zł/h	180,00	180,00	160,00
Kosiarko-sieczkarnia	zł/h	660,00	680,00	660,00
Kombajn zbożowy	zł/h	495,00	470,00	470,00
Kombajn zbożowy zbiór kukurydzy na ziarno	zł/h	555,00	540,00	555,00
Kombajn do ziemniaków	zł/h	370,00	383,33	385,00
Kombajn do buraków	zł/h	925,00	890,00	900,00
Prasa do słomy kostkująca wielkogabarytowa	zł/h	240,00	225,00	220,00
Prasa do słomy (zwijająca)	zł/h	250,00	253,33	250,83
Ciągnik U-3512 (lub inny do 60 KM) z 1 przyczepą	zł/km	5,75		5,67
Ciągnik U-3512 (lub inny do 60 KM) z 2 przyczepami	zł/km	6,00		6,03

Małe ubojnie i przetwornie - dzienny				
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
Żywiec wieprzowy kl. I	zł/kg	5,16	4,78	5,34
Żywiec wieprzowy wybrakowany	zł/kg	3,20	4,00	3,74
Żywiec wołowy kategoria A	zł/kg	13,14	11,67	12,60
Żywiec wołowy wybrakowany	zł/kg	5,55	6,81	8,59

Duże Zakłady Przetwórcze - dzienny				
Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III
Żywiec wieprzowy kl. I	zł/kg			5,40
Żywiec wieprzowy wybrakowany	zł/kg			4,00
Żywiec wołowy kategoria A	zł/kg			12,00
Żywiec wołowy wybrakowany	zł/kg			7,00

Rejon I: Złotów, Piła, Chodzież, Czarnków-Trzcianka.

Rejon V: Wągrowiec, Gniezno, Września, Stupca.

Rejon II: Szamotuły, Międzychód, Nowy Tomyśl, Grodzisk Wlkp., Wolsztyn.

Rejon VI: Konin, Turek, Koło.

Rejon III: Kościan, Leszno, Gostyń, Rawicz.

Rejon VII: Krotoszyn, Jarocin, Pleszew, Kalisz.

Rejon IV: Oborniki, Poznań, Środa Wlkp., Śrem.

Rejon VIII: Ostrów Wlkp., Ostrzeszów, Kępno.

luty 2025

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
38,00	35,00	33,00	32,50	34,00	34,72
265,00	245,00	265,00	240,00	245,00	248,75
336,67	312,00	310,00	310,00	313,33	318,58
205,00	200,00	200,00	197,50	195,00	205,94
194,00	195,00	200,00	197,50	195,00	197,44
215,00	222,50	218,00	222,00	230,00	219,06
180,00	195,00	180,00	190,00	190,00	188,13
230,00	230,00	240,00	220,00	220,00	228,13
270,00	270,00	281,00	279,28	273,33	276,08
215,00	220,00	230,00	223,50	226,67	221,90
200,00	205,00	230,00		194,00	211,17
213,75	200,00		200,30	210,00	206,51
360,00	360,00	360,00	375,00	363,33	367,71
215,00	215,00	195,00	212,50	195,00	205,31
140,00	157,50	150,00	140,00	163,33	150,94
180,00	162,50	175,00	168,33	173,33	172,40
670,00	695,00	675,00	695,00	670,00	675,63
475,00	491,67	485,00	478,75	492,00	482,18
540,00	550,00	552,50	550,00	553,33	549,48
370,00	375,00	380,00	385,00	385,00	379,17
900,00	900,00	920,00	920,00	916,00	908,88
235,00	235,00		220,00	235,00	230,00
245,00	247,00		240,00	240,00	246,60
7,80	7,80	7,50	7,80	6,07	6,91
7,50	7,50	7,00	7,40	6,35	6,83

ubój do 400 szt., luty 2025

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
5,42	5,49	4,77	5,40	5,43	5,22
4,30	3,51	3,38	4,83	2,95	3,74
11,96	12,04	12,10	13,28	12,23	12,38
6,80	8,70	9,34	10,84	8,90	8,19

ubój powyżej 400 szt., luty 2025

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
5,50			5,53		5,48
4,30			3,65		3,98
11,50			11,25		11,58
6,80			5,20		6,33

Prywatni oferenci, luty 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Prowit LP	zł/dt	310,00	310,00	345,00	345,00	322,50	340,00	344,00	313,50	328,75
Prowit T	zł/dt	275,61	278,00	275,00	310,00	294,00	310,00	310,00	308,00	295,08
Mieszanka PW	zł/dt	230,00	242,50	230,00	245,50	250,00	255,00	232,50	240,00	240,69
Mieszanka PT-1	zł/dt	183,48	185,00	228,00	220,00	192,00	186,44	203,50	227,33	203,22
Mieszanka PT-2	zł/dt	174,08	170,00	205,00	205,00	200,00	186,77	193,50	204,67	192,38
Mieszanka L	zł/dt	200,00	200,00	202,83	233,33	219,00	208,33	203,00	227,50	211,75
Mieszanka CJ	zł/dt	233,00	233,00	233,00	243,00	255,00	234,00	242,00	232,67	238,21
Mieszanka B	zł/dt	195,00	195,00	211,67	254,50	195,00	203,33	229,00	198,67	210,52
Koncentraty 10%-owe dla:										
loch	zł/dt	320,00	306,67	308,00	315,00	315,00	305,00	311,00	305,00	310,71
prosiąt	zł/dt		345,00	345,00	350,00	361,00	357,67	350,00	355,00	351,95
warchlaków	zł/dt	325,00	332,50	325,00	356,00	352,50	360,00	325,00	343,50	339,94
tuczników	zł/dt	340,00	340,00	340,00	355,00	340,50	352,67	340,00	346,00	344,27
Koncentraty 15%-owe dla:										
loch	zł/dt	340,00		319,25	334,67	340,00			330,00	332,78
prosiąt	zł/dt	395,00		395,00	400,00	398,50			396,00	396,90
warchlaków	zł/dt	340,00	360,00	340,00	380,00	378,00		370,00	360,00	361,14
tuczników	zł/dt	325,00	332,00	325,00	338,67	340,00		329,00	337,00	332,38
Koncentraty 20%-owe dla:										
loch	zł/dt	339,80	325,00	326,25	345,00	340,00	325,00	336,50	338,67	334,53
prosiąt	zł/dt	380,00	345,00	347,50	345,00	380,00	350,00	359,60	376,33	360,43
warchlaków	zł/dt	320,00	320,00	325,00	336,33	340,00	320,00	321,28	325,00	325,95
tuczników	zł/dt	319,00	319,00	321,00	320,00	330,00	325,00	330,00	328,67	324,08
Inne pasze:										
śruta sojowa	zł/dt	225,00	225,00	241,31	225,00	225,00	230,00	240,67	245,00	232,12
śruta rzepakowa	zł/dt	155,00	156,25	160,50	155,00	156,00	159,00	157,33	161,00	157,51
otręby pszenne	zł/dt	86,00	83,33	84,19	81,50	86,00	86,00		82,33	84,19
otręby żytnie	zł/dt	80,00	74,00	74,00	75,00	75,00	80,00		79,00	76,71
Nawozy mineralne:										
Mocznik (46%)	zł/dt	251,50	225,00	225,00	229,50	236,17	241,00	232,88	231,33	234,05
Saletra amonowa (34%)	zł/dt	190,00	175,00	175,00	176,50	181,17	189,00	178,63	186,67	181,49
Saletrzak (28%)	zł/dt	170,00	155,00	156,75	158,00	166,33	168,00	167,00	159,00	162,51
Superfosfat granulowany (18%)	zł/dt		147,00	149,00	145,00	150,00		155,00	149,00	149,17
Superfosfat pylisty (18%)	zł/dt		173,00	175,00		175,00			174,00	174,25
Sól potasowa (60%)	zł/dt	180,00	182,00	195,50	188,33	180,00	184,50	195,00	196,00	187,67
Polifoska 8:24:24	zł/dt	287,50	275,00	281,33	296,00	296,00	294,50	296,00	296,00	290,29
Polifoska 6:20:30	zł/dt	288,67	278,00	284,00	295,00	279,67	282,67	295,00	295,00	287,25
Polifoska 4:12:32	zł/dt	260,00	259,50	265,00	256,50	263,00	250,00	260,00		259,14
Amofoska 4:16:18	zł/dt	218,00		220,00	225,00		219,00	220,00		220,40
Siarczan potasu	zł/dt			330,00			325,00	340,00		331,67
Superfosfat wzmocniony (40%)	zł/dt	268,00	264,00	263,75	273,67			275,00	276,00	270,07

Owoce i warzywa (sprzedaż hurtowa przez rolnika), luty 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Jabłka deserowe	zł/kg	3,60	3,90	3,93	3,68		3,83	3,65	3,50	3,73
Wiśnie	zł/kg									
Truskawki	zł/kg									
Pomidory gruntowe do przetwórstwa	zł/kg									
Ogórki gruntowe	zł/kg	7,60	7,50	7,45						7,52
Papryka czerwona	zł/kg	12,50	13,50	12,00	12,00					12,50
Papryka zielona	zł/kg	12,00	12,00	11,90	11,70					11,90
Marchew jadalna	zł/kg	3,15	3,30	3,20	3,00	3,45		3,00	3,00	3,16
Pietruszka - korzeń	zł/kg	5,50	5,75	6,00	5,58		6,00	6,00	5,50	5,76
Buraczki czerwone	zł/kg	2,10	2,60	2,50	2,30		2,43	2,30	2,15	2,34
Seler	zł/kg	5,00	5,00	5,13	5,38		5,50	5,00	5,00	5,14
Por	zł/kg	6,00	6,00	7,00	7,20		6,00	6,20	7,00	6,49
Cebula	zł/kg	2,70	2,60	2,80	2,41	2,80	2,80	2,45	2,80	2,67
Kapusta biała	zł/kg	3,15	3,50	3,23	3,40		3,20	3,28	3,20	3,28
Ziemniaki jadalne	zł/dt	183,00	188,00	183,00	184,00	186,00	187,50	185,00	184,00	185,06
Jabłka do przetwórstwa	zł/dt				267,00					267,00
Ogórki spod osłon	zł/dt	700,00			690,00					695,00
Pomidory spod osłon	zł/dt	750,00			740,00					745,00
Kapusta biała wczesna	zł/dt									
Ogórki spod osłon - długie	zł/dt	885,00			890,00			900,00	900,00	893,75
Pomidory spod osłon - malinowe	zł/dt	1150,00			1140,00			1160,00		1150,00

Pozostałe ceny, luty 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Olej napędowy	zł/l	6,27	6,08	6,22	6,34	6,28	6,36	6,23	6,32	6,26
Cena sznurka do prasy	kl.	49,33	50,80	56,00	55,45	54,67	49,33	54,50	49,67	52,47
Cena siatki do prasy	zł/dt		410,00	420,00	415,00	410,00	415,00	425,00	418,33	416,19
Słoma żytnia	zł/dt	31,00	34,00	34,58	35,00	31,67	31,00	35,00	29,33	32,70
Słoma jęczmienna	zł/dt	35,00	37,00	37,00	40,00	40,00	35,00	40,00	35,00	37,38
Słoma pszenna	zł/dt	35,00	37,00	44,83	45,00	41,67	40,00	45,00	35,00	40,44
Siano łąkowe	zł/dt	48,00	54,40	56,00	55,50	55,00	49,33	48,00	52,67	52,36
Obornik	zł/dt	17,00	17,60	17,00	21,00		21,00	20,00	17,67	18,75
Wapno węglanowe (bez kosztów transportu)	zł/dt	46,00	42,50	45,00	45,17	40,00	40,00		40,00	42,67
Wapno tlenkowe (bez kosztów transportu)	zł/dt		30,00	35,00		29,00	29,00		30,00	30,60
Cielę 40 kg	zł/szt	936,67	995,00	990,00	987,50	990,00	933,33	966,67	990,00	973,65
Młódzież bydłęca 50 kg	zł/szt	2500,00	2220,00	2425,00	2333,33		2100,00	2477,50	2233,33	2327,02
Jałówka hodowlana	zł/szt	6500,00	6300,00	6256,25	6500,00	6033,33	6400,00	6400,00	6300,00	6336,20
Loszka hodowlana	zł/szt	1000,00	1100,00	1325,00	1233,33	1300,00	1050,00	1000,00	1100,00	1138,54
Koszty wizyty weterynarza	zł/wizytę	100,00	110,00	115,00	125,00	110,00	120,83	125,00	110,00	114,48
Inseminacja lochy (nasienie+usługa)	zł	77,00	76,20	70,00	70,00	78,00	70,00	75,00	76,67	74,11
Inseminacja krowy (nasienie+usługa)	zł	111,67	104,60	115,00	110,00	110,00	110,00	102,33	103,33	108,37
Krowa użytkowa	zł/szt	5500,00	5500,00	5866,67	5800,00	5900,00	5900,00	5806,67	6000,00	5784,17
Jednostka zbożowa	zł/dt	75,94	72,75	74,88	74,48	76,85	76,89	75,22	74,04	75,13

Mleko, luty 2025

Wyszczególnienie	jedn.	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Mleko - średnia cena w kl.extra	zł/l	2,24	2,24	2,14	2,24	2,27	2,15	2,25	2,26	2,22

PRENUMERATA:

Bezpośrednio w redakcji można zamówić prenumeratę indywidualną lub zbiorową na dowolny okres. Na prenumeratę zbiorową, powyżej 10 egzemplarzy czasopisma, udzielamy 25% rabatu.

Opłatę za wysyłkę należy przelać na rachunek Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań, numer konta: 31 1130 1088 0001 3152 0620 0003.

Adres, na który mamy wysyłać czasopismo należy wysłać do redakcji pocztą lub mailem: poradnik.gospodarski@wodr.poznan.pl, razem z dowodem wpłaty.

KOSZT PRENUMERATY:

ROCZNEJ

0,00 zł – odbiór u doradcy

39,82 zł – z wysyłką pocztową

PÓŁROCZNEJ

0,00 zł – odbiór u doradcy

21,72 zł – z wysyłką pocztową

Realizując obowiązek informacyjny, wynikający z art. 13 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1) – dalej RODO, Zamawiający informuje, że: 1. Administratorem Pani/Pana danych osobowych (ADO) jest Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu 60-163 Poznań, ul. Sieradzka 29, adres mailowy: wodr@wodr.poznan.pl, tel. 61 868 52 72.

2. W sprawach związanych z ochroną danych osobowych może Pani/Pan kontaktować się z powołanym przez ADO Inspektorem Ochrony Danych, na adres mailowy: iod@wodr.poznan.pl.

3. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane na podstawie:

a) art. 6 ust. 1 lit. b) RODO, w celu realizacji zamówienia na prenumeratę miesięcznika „Poradnik Gospodarski”,

b) Art. 6 ust. 1 lit. c) w celu rozliczenia opłat za prenumeratę miesięcznika.

4. Odbiorcami Pana/Pana danych mogą być:

a) podmioty uprawnione do obsługi doręczeń (kurierzy, operatorzy pocztowi),

b) podmioty, którym powierzyliśmy przetwarzanie danych osobowych na podstawie odrębnych umów (np. serwisu sprzętu IT),

c) organy i podmioty upoważnione z mocy prawa.

5. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres 5 lat od zakończenia roku kalendarzowego, w którym nastąpiła rezygnacja z prenumeraty i została wystawiona ostatnia faktura/rachunek.

6. Pani/Pana dane osobowe nie będą profilowane oraz poddawane zautomatyzowanym procesom decyzyjnym.

7. Pani/Pana dane nie będą przekazywane do Państw trzecich oraz organizacji międzynarodowych i nie będą podlegały transgranicznemu przetwarzaniu.

8. Ma Pani/Pan prawo dostępu do treści swoich danych osobowych, do ich sprostowania, usunięcia w zakresie wynikającym z przepisów prawa, ograniczenia ich przetwarzania, wniesienia sprzeciwu wobec ich przetwarzania, a także prawo do przeniesienia swoich danych osobowych.

9. Ma Pani/Pan prawo wnieść skargę do organu nadzorczego, tj. Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa).

Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania przeróbek i skrótów w tekstach. Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych i nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń.

ROLNICZY HANDEL DETALICZNY – DOBRE PRZYKŁADY: PSZCZOŁY OD POKOLEŃ

W północnej części Wielkopolski, niedaleko Piły, na terenie miejscowości Łobżenica, położona jest prowadzona przez pana Bogumiła Grzybowskiego Pasieka Wiking, której nazwa pochodzi od rozsmakowanych w miodzie pitnym słynnych skandynawskich wojowników. Wprawdzie wspomniana pasieka nie zajmuje się wytwarzaniem miodowych alkoholi, ale za to oferuje od pokoleń równie wyborny miód.

PATRYK CHABASIŃSKI | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Wszystko zaczęło się w okresie międzywojennym, gdy dziadek obecnego właściciela gospodarstwa pszczelarskiego, jeszcze jako nastolatek, złapał swoją pierwszą rójkę. Rójkę, czyli dużą grupę pszczoł wraz z królową, która wyruszyła w poszukiwaniu nowego miejsca do kolonizacji. W ciągu kilku lat liczba uli stopniowo ulegała zwiększeniu, aż rozpoczęła się druga wojna światowa, która przyniosła ze sobą brutalną okupację niemiecką. Jednym z postanowień hitlerowców była konfiskata wszystkich uli posiadanych przez Polaków. Aby temu przeciwdziałać, zostały one ukryte na strychu, gdzie doczekały końca wojny. W okresie powojennym pasieka liczyła, w zależności od roku, od 5 do 10 uli, które wraz z bezcenną wiedzą i doświadczeniem zostały przekazane kolejnym pokoleniom. Przy czym należy zaznaczyć, że bezpośrednia historia Pasieki Wiking rozpoczęła się kilkanaście lat temu, gdy pan Bogumił, jeszcze jako licealista, rozpoczął działalność w tym zakresie, pomagając swojemu bratu w prowadzeniu jego pasieki liczącej w szczytowym okresie ok. 40 uli, nie licząc oczywiście kilku sztuk, które były własnością pana Bogumiła i stanowiły zalążek obecnej Pasieki Wiking liczącej na dzień dzisiejszy 76 rodzin pszczelich. Warto dodać, że dopiero kilka lat temu, po powrocie ze studiów, zapadła decyzja o profesjonalnym podejściu do prowadzenia własnej działalności, dzięki stworzeniu własnej, rozpoznawalnej marki oraz poszerzeniu kanałów dystrybucji w wyniku uruchomienia sprzedaży wysyłkowej, wraz z docelową własną stroną internetową (pasiekawiking.pl).

Pan Bogumił na tle pasieki

PRODUKCJA W PASIECE

Kilkadziesiąt metrów od zabudowań gospodarczych pszczelarni, w zagajniku położonym obok przepływającej w pobliżu rzeki, znajduje się jedno z dwóch miejsc koncentracji uli na okres zimowy. Jednakże ze względu na warunki tam panujące oraz dostępność roślin miododajnych, część rodzin pszczelich jest tam obecna przez cały rok. Dodatkowo, na położonej obok działce o powierzchni 20 arów, co roku siane są gryka, facelia lub inne rośliny uprawne z przeznaczeniem na pozyskiwanie miodu. Oprócz tego położone w okolicy liczne sady oraz aleje lipowe powodują, że pszczoły mogą cały czas produkować miód, który mocno zróżnicowany pod względem pochodzenia, w związku z tym znaczna część uzyskanego miodu stanowi miód wielokwiatowy. „Miód wielokwiatowy jest najbogatszy, bo ma najwięcej różnych właściwości pochodzących

od wielu rosnących w okolicy roślin. Nawet na niektórych alergików może działać odczulająco na rośliny, na które są uczuleni. Niestety ludzie często odrzucają takie miody, błędnie uważając, że pozyskuje się je poprzez wymieszanie kilku różnych miodów, co oczywiście nie jest prawdą.” – mówi właściciel pasieki. Jednakże, największy pożytek stanowi rzepak, którego duże uprawy rozciągają się po okolicy. Jak wspomina pan Bogumił: „Jeśli nie wywieziesz pszczoł na rzepak i nie zbierzesz z niego miodu, to później jest ciężko to nadrobić innymi roślinami miododajnymi”. W przypadku dobrego zbioru, miód rzepakowy stanowi ponad połowę uzyskanego miodu. Oczywiście, jeżeli w trakcie kwitnienia rzepaku pojawią się nieodpowiednie warunki atmosferyczne (opady deszczu, nocne przymrozki), to wtedy można uznać taki rok za mało opłacalny. Oprócz miodu w pasiece pozyskiwany jest także pyłek pszczeły przy pomocy nakładki na ul zwanej poławiaczem pyłku. Pszczoła, wchodząc do ula, gubi pyłek, który opada na tackę znajdującą się w dolnej części poławiacza. Po jego opróżnieniu w godzinach wieczornych, zawartość zostaje umieszczona w zamrażarce na minimum dwie doby, celem pozbycia się potencjalnych mikroorganizmów. Następnie pyłek trafia do suszenia, po którego zakończeniu, aby usunąć z niego potencjalne zanieczyszczenia, ulega procesowi przewiania. I w ten oto sposób otrzymujemy produkt gotowy do wprowadzenia na rynek, np. w ramach działalności w zakresie rolniczego handlu detalicznego.

Ramka z pszczołami

DAŻENIE DO SAMOWYSTARCZALNOŚCI

Prowadząc swoją gospodarkę pasieczną, pan Bogumił stara się dążyć do samowystarczalności. O ile w poprzednich latach większość matek pszczelich pochodziła z zakupu, to w tym roku, aż 80% stanowią własnoręcznie wyhodowane z posiadanej już puli genowej. Podobnie sytuacja wygląda w kwestii wosku, którego nie można sprzedawać w ramach RHD, jako że nie jest produktem spożywczym. Na dzień dzisiejszy wosk jest zbierany z myślą o własnoręcznym wytwarzaniu węzy, stanowiącej podstawę dla robotnic do budowy plastra. Zgodnie z dobrą praktyką należy co roku wymieniać od 50 do 80% ramek, przy czym wymiana może polegać na ich przeniesieniu do górnej części ula, czyli tam gdzie magazynowany jest miód. W późniejszym czasie, gdy ramki te ulegają niszczeniu lub mamy dostępne ramki z dolnej części ula, to te z górnej części można selektywnie wyjmować i przetapiać na wosk. Musimy brać pod uwagę fakt, że własna węza umożliwia zapobieganie wielu chorobom trapiącym pszczoły, gdyż jej zakup od innych,

większych producentów może wiązać się z ryzykiem, nie tylko przeniesienia patogenów, ale także potencjalnej obecności substancji niedozwolonych. W wosku zbierają się wszystkie leki używane w pasiece, wylinki oraz drobnostrój obecne u pszczoł, w związku z tym istnieje konieczność jego sterylizacji w wysokiej temperaturze przy pomocy urządzenia zwanego autoklawem, oferowanego przez firmy zewnętrzne w ramach świadczenia usług. Kolejną kwestią jest nieuczciwa praktyka stosowana przez producentów jest dodawanie do wosku parafiny i innych substancji mających stanowić masę i częściowe wypełnienie oferowanego produktu. Oczywiście pszczoły są w stanie wykryć takie dodatki, niejednokrotnie wygryzając je z węży i wyrzucając na zewnątrz ula, co powoduje powstawanie pustych, niewykorzystanych miejsc. W trakcie wytapiania kupionych węży bardzo często pojawiają się tego typu odpady, stanowiąc nawet połowę wytapianej mieszaniny, pomimo że teoretycznie powinno być tam 100% wosku. Biorąc to pod uwagę, posiadanie własnej węży pozwala uniknąć tego typu przykrych sytuacji.

OFEROWANE PRODUKTY

Z posiadanych 70 uli pasieka jest w stanie średnio uzyskać 20-30 kilogramów miodu, który następnie oferowany jest konsumentom w ramach prowadzonej działalności zarejestrowanej jako rolniczy handel detaliczny. Oczywiście oprócz miodu oferowany jest także wspomniany pyłek pszczeli, pozyskiwany sporadycznie z 20 poławiaczy. W przeciwieństwie do wielu innych pasiek, jest on oferowany w słoikach, ze względu na jego przeznaczenie do bezpiecznego przechowywania żywności oraz większą (w porównaniu do folii) odporność tego typu opakowania na uszkodzenia mechaniczne.

Miodarka

Oferowany miód na pierwszy rzut oka wyróżnia się barwą. Miody wiosenne są bardziej białe lub podchodzące pod biel (np. rzepak czy klon), ewentualnie jeśli pszczoły żerowały na drzewach owocowych to miody takie mają barwę żółtą, bardziej cenioną przez konsumentów. Kolejną kwestią jest stosunkowo szybka krystalizacja miodu wiosennego, przykładowo rzepakowy potrafi się utwardzić niedługo po jego wybraniu z miodarki i przelaniu do słoików. Generalnie nabywcy nie przepadają za białymi, krystalizującymi wiosennymi miodami, w związku z tym muszą być sprzedawane po

niższej cenie. Pomimo faktu, że omawiany miód rzepakowy jest bardzo dobry pod względem energetycznym, zawierając dużo glukozy oraz witamin i innych składników, przez co stanowi świetną bazę do przygotowywania izotoników dla sportowców. Dlatego tak ważną kwestią jest konieczność doedukowywania klientów, aby poznawali prozdrowotne właściwości obecnych na rynku artykułów spożywczych.

Oferowane produkty

Oprócz bardziej tradycyjnych, nieprzetworzonych produktów, pasieka oferuje także tzw. miody z owocami, czyli powstałe poprzez dodanie proszku owocowego do miodu znajdującego się w mieszalniku. Do bębna mieszalnika wlewamy płynny miód lub wkładamy skrzystalizowany, a następnie dodajemy pozbawione wody i starte na proszek liofilizowane owoce. W kolejnym kroku całość jest mieszana, aż otrzymamy jednorodną masę, będącą gotowym produktem. Warto pamiętać, że owoce muszą być suche, w związku z tym nie możemy w tym procesie produkcyjnym zastosować świeżych owoców, gdyż obecna w nich woda może spowodować fermentację miodu. W tak otrzymanych miodach zawartość owoców wynosi ok. 2-3%, co niejednokrotnie wystarczy, by zmienić jego barwę (i smak), przez co wielu konsumentów błędnie uważa, że jest to miód w którym owoce stanowią ok. 50% składu produktu. Oczywiście tak niska zawartość sproszkowanych owoców jest akurat na plus dla nabywcy, gdyż generalnie miód jest droższy od owoców. Ponadto dzięki faktowi, że własny miód stanowi aż 97-98% składu końcowego produktu, pan Bogumił może korzystać z obecnej w rolniczym handlu detalicznym preferencji podatkowej. Omówione w poniższym artykule produkty można nabyć na stronie internetowej wielkopolskiego e-bazarku (wielkopolskiebazarek.pl) lub bezpośrednio poprzez stronę pasieki (pasiekawiking.pl). ■

Źródła:

Opracowanie własne

ZAMIŁOWANIE DO ŚPIEWU I KULTURY LUDOWEJ: ZESPÓŁ LUDOWY NADNERZANKI

ANNA STANISŁAWSKA-CIEŚLAK | DORADCA WODR W POWIECIE KOLSKIM

*„Dąbie, nasze Dąbie, miasteczko kochane
Z jednej strony Nerem pięknie opasane.
W naszych lasach rosną jagody i grzyby
A w stawach i rzece można łowić ryby.”*

– fragment tekstu autorstwa „Nadnerzanek”

Zespół Ludowy „Nadnerzanki” powstał w styczniu 2004 roku z inicjatywy ówczesnej pani Dyrektora Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki Publicznej w Dąbiu – Zofii Kaźmierskiej. W tymże czasie rozpoczęto nabór osób kochających śpiew i chętnych do współpracy. Początkowo Zespół składał z kilku śpiewaczek i akordeonisty. Skład zmieniał się na przestrzeni 20 lat. Obecnie zespół liczy 11 osób i spotyka się na próbach w budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbiu. Instruktorem muzycznym jest pan Eugeniusz Kuliński, zaś pani Barbara Jedyńska sprawuje funkcję społecznego doradcy repertuarowego.

Dzięki analizie dorobku kulturalnego regionu wschodniej Wielkopolski, Ziemi Sieradzkiej, Ziemi Łęczyckiej oraz pobliskich Kujaw stworzono oryginalny i bogaty repertuar pieśni śpiewanych niegdyś na ziemi dąbskiej. W ich wyborze i opracowaniu pomogły również zbiory Oskara Kolberga, który całe życie poświęcił badaniom polskiego folkloru. Szczególnie przydatne okazały się tomy: „Kujawy” i „Łęczyckie” – rejony sąsiadujące z naszym terenem. Ważne okazały się również nagrania pozyskane z Instytutu Sztuki PAN oraz zapamiętane pieśni członkiń zespołu oraz ich rodzin. Dużą rolę w ukierunkowaniu repertuaru odegrały warsztaty kulturoznawcze organizowane przez Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, w których uczestniczyły śpiewaczki.

Zespół stara się wyszukiwać melodie, utrzymywać ich rytm, kultywować gwarę, tak aby zachować autentyczny związek z regionem oraz wydobywać naturalny styl przekazu ludowego, który z dumą jest prezentowany na wielu wydarzeniach w regionie. W zasobach zespołu znajdują się też piosenki biesiadne traktujące o miłości, przyrodzie, a także piosenki popularne oraz piosenki okolicznościowe przygotowywane na wydarzenia takie jak: Dzień Ogórka, Dni Dąbia, Dożynki gminne, powiatowe, odpusty parafialne.

Od samego początku istnienia Zespół Ludowy „Nadnerzanki” jest bardzo aktywny i chętnie uczestniczy we wszelkich wydarzeniach, przeglądach i konkursach związanych ze śpiewem. W latach 2004-2006 występował na Kościeleckich Prezentacjach Dziedzictwa Kulturowego Wsi, realizując tematykę śpiewanych przedstawień: „Od znachora do doktora”, „We wróżebnym nastroju” oraz „Wielkanoc w tradycji, zwyczajach i obrzędach”. Każdego roku, w czerwcu, uświetnia swym śpiewem Targi Rolnicze w Kościelcu. Uczestniczy w przeglądach i spotkaniach z folklorem m.in. w: Kłodawie, Chodowie, Brdowie, Kramsku, Łęczycy, Piasecznie. Śpiewaczki i towarzysząca im kapela zdobywają doświadczenie i wiedzę uczestnicząc w Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu nad Wisłą, w Turnieju Muzyków Prawdziwych w Filharmonii Szczecińskiej oraz w „Sabałowych Bajaniach” w Bukowinie Tatrzańskiej. Uczestnicząc w Festiwalu Kultury „W stronę tradycji” w Kramsku występowały główne nagrody i puchary. Zdobyły w Chodowie „Chodaki”, w Babiaku „Babiacką Fajkę”, a we Wierzbinku „Wierzbową witkę”. Śpiewają też dla przedszkolaków, seniorów i dla słuchaczy Uniwersytetu III wieku.

Zespół Ludowy „Nadnerzanki” zawsze prezentuje się w pięknych strojach, które podkreślają związek z regionem i są wyrazem lokalnej tożsamości kulturowej. W celu

opracowania strojów podjęto współpracę z panią etnograf – opiekunem działu strojów i tkaniny ludowej z Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Posługiwano się również pamiątkowymi zdjęciami rodzinnymi oraz wystawami strojów z Muzeum na Zamku w Łęczycy. Ze względu na położenie gminy Dąbie nad rzeką Ner, a także przenikanie się wielu kultur w środkowej części Polski, wzorowano się głównie na strojach z ziemi łęczyckiej, sieradzkiej i kujawskiej. Charakterystycznym elementem kobiecego stroju „Nadnerzanek” jest czepiec z haftowanym tiulu z tzw. bandażami związanymi pod szyją w kokardę. Element ten został opracowany na podstawie zachowanego czepca babci jednej z pań z zespołu. Nakryciem głowy bywa też chusta z kwiatowymi wzorami na kolorowych tłach. Panie posiadają jednokolorowe spódnice granatowe, zielone lub bordowe, przykryte białym fartuchem z podwójną koronkową wstawką, białe z haftowanymi kołnierzami i mankietami koszule, sznurowany czarny stanik. Wierzchnim okryciem jest jednokolorowy kaftan. Dopełnieniem stroju są czarne, sznurowane trzewiki lub tzw. spotykaniki, a całość zdobią czerwone korale na szyi. Mężczyźni grający w kapeli noszą białe koszule ze stojącym kołnierzykiem, czarne dwurzędowe kamizelki z wyłogami i spodnie z czerwonym lampasem wpuszczane w buty z cholewami. Okryciem głowy mężczyzny jest czapka-maciejówka z lakierowanym daszkiem.

„Nadnerzanki” mają na swoim koncie mnóstwo wyróżnień i nagród. Dzięki swojej działalności na rzecz rozwoju kultury ludowej i budowy pozytywnego wizerunku Gminy Dąbie otrzymały w 2017 roku medal „Civitati Bene Meritum”, co oznacza dobrze zasłużony. Śpiewały na antenie Radia Łódź w 2007 roku, wystąpiły w regionalnej telewizji poznańskiej w 2009 roku. W 2017 roku dzięki staraniom Burmistrza Miasta Dąbie nagrały płytę z pieśniami: „Dziwują się ludzie”, „Spadła z wiśni”, „Jedzie, jedzie straż ogniowa”, „Na zielonym polu”.

Dzięki swojej sumiennej i systematycznej pracy oraz występom są rozpoznawalne w powiecie kolskim, konińskim. Członkowie zespołu twierdzą, że śpiew i muzyka to ich pasja i czują się razem jak rodzina.

Miejmy nadzieję, że zespół będzie się nadal rozwijał, a do jego grona dołączy lokalna młodzież, dla której praca w zespole będzie doskonałą lekcją etnografii i szansą na rozpowszechnienie kultury ludowej. ■

Źródła:

Kroniki zespołu prowadzone przez p. Barbarę Jedyńską

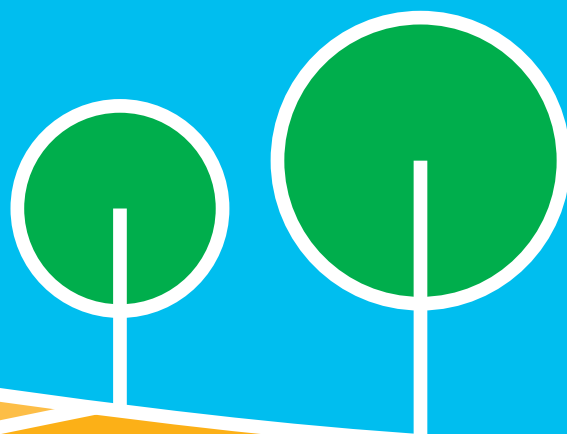
<https://strojeludowe.net/stroje/leczycki/>

<http://www.mgokibp.gminadabie.pl/archiwum/Nadnerzanki.htm>

WIOSENNE TARGI ROLNO-OGRODNICZE AGROMARSZ

Wielkopolska wieś
przykładem
zrównoważonego
rozwoju

Marszew k. Pleszewa
niedziela, 13.04.2025, 9⁰⁰-16⁰⁰

ORGANIZATOR

Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu

WYDARZENIE ZOSTAŁO OBJĘTE PATRONATEM
MINISTRA DO SPRAW UNII EUROPEJSKIEJ
POD CZAS PREZYDENCJI POLSKI W RADZIE
UNII EUROPEJSKIEJ W 2025 ROKU

PATRONAT
HONOROWY

PARTNER
ORGANIZACYJNY

#KUPIŚWIADOMIE

Sięgamy w tym roku do archiwów „Poradnika Gospodarskiego”, pisma ukazującego się już od ponad 135 lat, bo założonego w 1889 roku. W każdym z tegorocznych wydań prezentujemy fragment „Kalendarza Rolniczego”, który był dołączany do naszego pisma w 1905 roku, a więc dokładnie 120 lat temu.

Dlaczego zdecydowaliśmy się na taki ruch? Przede wszystkim chodzi o podkreślenie faktu, iż „Poradnik Gospodarski” jest jednym z najstarszych polskich pism o tematyce rolniczej. Trudno dziś przecenić rolę, jaką pismo odegrało w upowszechnianiu wiedzy na temat rolnictwa i propagowaniu dobrych praktyk. W połączeniu z ciężką, codzienną pracą pozwalało to gospodarzom rozwijać się i zwiększać efektywność swoich działań.

Z dumą podkreślamy tę tradycję. W każdym numerze przypominamy tradycyjną, mądrość ludową: „Czego dziś nie zrobisz, jutro nie dogonisz. A szkoda jeżeli dzień urońnisz”. Mówi ona bardzo wiele o specyfice ciężkiej, wymagającej systematyczności, pracy na roli.

Jednak nie tylko o historię chodzi. Tak jak w każdej innej dziedzinie życia, również w rolnictwie są pewne ponadczasowe prawdy, reguły i dobre praktyki. Publikacja „Przypomnień” ma na celu uświadomienie faktu, że niektóre nasze działania były praktykowane już na początku minionego stulecia. A nawet wcześniej.

Zdajemy sobie sprawę z tego, że niektóre porady, które przytaczamy, przedrukowując „Przypomnienia”, mogły już

nico stracić na aktualności. Dlatego nie należy ich traktować dosłownie, a potraktować raczej jako ciekawostkę, która „bawiąc uczy, a ucząc bawi”.

Przy okazji warto też przybliżyć postać Kazimierza Brownsforda. Jest on autorem, liczącego 136 stron „Kalendarza Rolniczego” sprzed 120 lat. To postać niezwykle zasłużona dla wielkopolskiego i krajowego rolnictwa. W latach 1893 – 1920 kierował „Poradnikiem Gospodarskim”, jako jego redaktor

naczelny. Jednocześnie, w przewodził w tamtych czasach również ilustrowanemu wydawnictwu pt. „Gospodyni Wiejska”.

Kazimierz Brownsford odegrał ogromną rolę w upowszechnianiu idei zrzeszania się rolników, w celu doskonalenia produkcji rolnej i zwiększania jej produktywności. Przeszedł do historii jako patron kółek rolniczych. Urodzony w 1856 roku we wsi Łubowiczki (dziś gmina Kiszkowo) Kazimierz Brownsford w ostatnich latach swojego życia (1922-1925) zasiadał w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej. To właśnie byłemu redaktorowi „Poradnika Gospodarskiego” przypadł w udziale przywilej otwarcia obrad I kadencji tej izby – w roli Marszałka Sejmu. W parlamencie zajmował się m.in. sprawami polskiego rolnictwa.

z Kalendarza Rolniczego dodatku do „Poradnika Gospodarskiego” z 1905 roku

Przypomnienia na Marzec

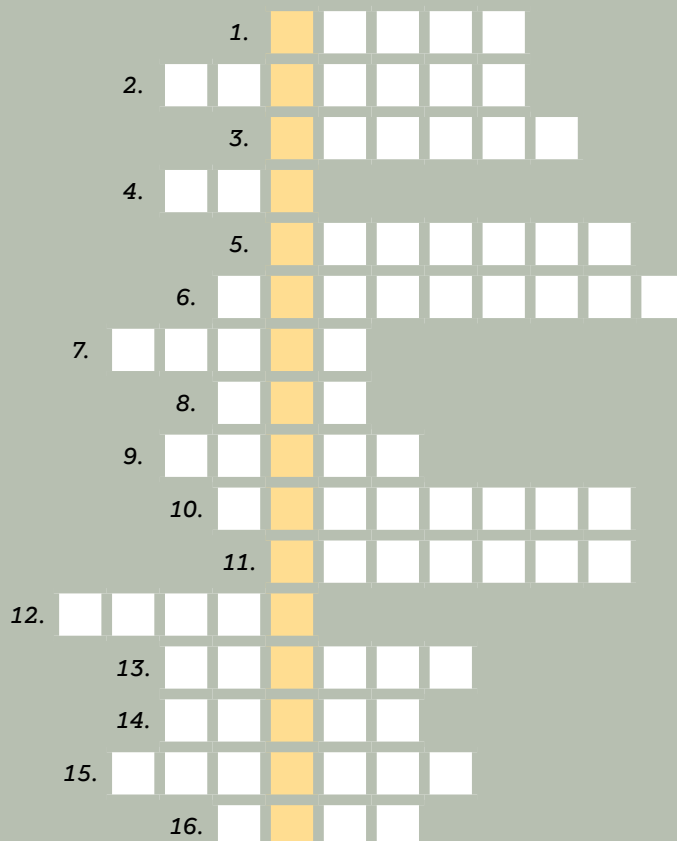
Wszystko skierować do robót polnych. Zboże do siewu, sztuczny nawóz, wszystko powinno leżeć gotowe. – Skoro rola obeschnie, najpierwszym narzędziem jest włoka lub brona. Przyorywać obornik. Gdzie sucho, bronować lucerniki. Rozsiewać chilijską saletrę na żyto. – Na śpichrzach zboże często przerabiać. Łąki oczyszczać z mchu bronami i gdzie urządzenie po temu, zalewać wodą. Ogierki czteroletnie teraz się pokłada. Marcowe jałoszki bywają do chowu najlepsze. Jagnięta z lutego oczyszczać w końcu marca. – Czyszczenie drzew ukończyć.

KĄCIK ROZRYWKI

Zapraszamy do kącika rozrywki, rozwiązania w następnym numerze.

Życzymy dobrej zabawy!

PATRYK CHABASIŃSKI | DZIAŁ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Największa i najdłuższa rzeka Europy i Rosji przeduralskiej.
2. Państwo położone w zachodniej części Azji, na Zakaukaziu, ze stolicą w Erywaniu. Uważane za najstarsze państwo chrześcijańskie na świecie.
3. Spokrewniony z porzeczką uprawny krzew o owocach barwy zielonej, żółtej lub o czerwonawej skórcie.
4. Produkt spożywczy otrzymywany z mleka przez wydzielenie z niego głównie białka i tłuszczu w postaci skrzepu kwasowego lub podpuszczkowego, który następnie poddawany jest dalszej obróbce.
5. Pojazd kołowy lub gąsienicowy używany w rolnictwie do ciągnięcia maszyn rolniczych.
6. Zakład przemysłowy zajmujący się wytwarzaniem cukru.
7. Państwo federacyjne ze stolicą w Moskwie, rozciągające się od Europy Wschodniej aż do północno-wschodniej Azji.
8. Użytek rolny, na którym uprawia się drzewa owocowe.
9. Zewnętrzna osłona jaj różnych bezkręgowców (np. jedwabników) zbudowana z różnych wydzielin ich ciała.
10. Pies różnej maści, hodowany jako pies pasterski, obronny, policyjny.
11. Potrawa półmięсна z farszu złożonego głównie z mięsa wieprzowego i ryżu, zawiniętego w rolki z liści kapusty.
12. Rolnicze narzędzie uprawowe służące do spulchniania i rozdrabniania gleby, niszczenia chwastów oraz przykrywania materiału siewnego roślin.
13. Duże, parzyste, rozgałęzione wyrostki kostne na głowie samców z rodziny jeleniowatych.
14. Duży, tropikalny, soczysty owoc z pestką w środku. Jeden ze składników wybranych sosów chutney.
15. Roślina o wysokiej łodydze, z kwiatostanem w postaci wiech, rosnąca przy brzegach wód i na mokradłach.
16. Największy europejski ssak lądowy, spokrewniony z bizonem.

Rozwiązanie krzyżówki z lutego: Ferie zimowe

Każdego roku marnuje się nawet 1/3 żywności. To bardzo niepokojące zjawisko. Warto o nim pamiętać i robić, co w naszej mocy, by systematycznie ograniczać straty. Jedną z metod jest wykorzystywanie w kuchni przede wszystkim produktów, które mamy pod ręką. Z myślą o propagowaniu dobrych praktyk, pomagających zmniejszać marnotrawstwo, rozpoczynamy w „Poradniku Gospodarskim” publikację inspirujących przepisów. Pochodzą one z publikacji „Kuchnia bez strat, czyli ograniczamy marnowanie żywności”, przygotowanej

i promowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego oraz jednostkę samorządową UMWW, czyli Wielkopolskie Samorządowe Centrum Rozwoju Wsi w Sielinku. Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu współpracuje z Centrum w zakresie popularyzacji wiedzy na temat rozwoju obszarów wiejskich. Proponowane przepisy to z kolei autorskie pomysły Kół Gospodyń Wiejskich. Zachęcamy do korzystania, przygotowywania potraw i szerzenia idei niemarnowania żywności.

ZAPIEKANKA „GOLDEN CHICKEN”

PRZEZNACZENIE:

dla każdego, z wyjątkiem osób, które mają podwyższony cholesterol lub osób chorych na celiakię

TRWAŁOŚĆ:

do spożycia po przygotowaniu

PRZECHOWYWANIE:

można mrozić

czerstwe bułki 2 sztuki

łyżka masła 25 g

ser żółty 50 g

SKŁADNIKI:

średnie pieczarki 3 sztuki

pomidor 2 plasterki

pół piersi z kurczaka

przyprawa curry 1 łyżka

cebula dymka

olej 2 łyżki

PRZYGOTOWANIE:

Pokroić kurczaka w kostkę, następnie przyprawić curry, odstawić na 10 minut, pokroić cebulę w piórka i wraz z pieczarkami podsmażyć na patelni wcześniej podlanej tłuszczem. Przekroić bułki na pół, następnie posmarować masłem, zetrzeć ser żółty, pokroić pomidora, odsączyć kukurydzę, podsmażyć kurczaka na małej ilości tłuszczu. Produkty ułożyć kolejno na bułce: pieczarki, pomidor, kukurydza, kurczak, ser żółty. Piekarnik rozgrzać do 180°C i włożyć zapiekanki na 5-10 minut. ■

Źródło: „Kuchnia bez strat, czyli ograniczamy marnowanie żywności”

Wielkopolskie Samorządowe
Centrum Rozwoju Wsi
w Sielinku

www.gdziejesteko.pl

Twórz z Nami mapę produktów ekologicznych!

Zgłoś się do certyfikacji, wypełniając formularz w serwisie **ezgloszenie.pl**

A jeżeli masz już certyfikat

DOŁĄCZ DO NAS!

gdzie
JESTEKO.PL

+48 791 212 121

gdziejest@ekogwarancja.pl

www.gdziejesteko.pl

ul. Nałęczowska 1, 21-008 Dąbrowica

